

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Evropské poutní místo pohledem 21. století

Jana Girgelová

Vedoucí BP : Mgr. Markéta Dvořáková

2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedených podkladů. Souhlasím s jejím zapůjčením s podmínkou, že veškeré použité informace i přejaté údaje budou řádně citovány a nedojde k jejich zneužití.

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Markétě Dvořákové za vedení při této práci. Děkuji také všem ostatním, kteří se zasloužili o vznik této práce.

Obsah:

Úvod	5
1. Poutní místa	7
1.1 Poutní místa a jejich historie	9
1.1.1 Výhody a nevýhody putování	9
1.1.2 Hlavní cíle poutí.....	10
1.1.3 Kritika poutí a poutních míst.....	11
1.2 Poutníci.....	13
1.2.1 Děti jako poutníci	14
1.2.2 Nemocní a postižení	14
1.3 Motivace k vykonání poutí.....	15
1.3.1 Pout' jako Boží a svaté místo.....	15
1.3.2 Jiné důvody k pouti	17
2. Lurdy	19
2.1 Mariánská poutní místa	20
2.2 Bernadette Soubirous	21
2.2.1 Bernadette Soubirous a její rodina	21
2.2.2 Bernadette a zjevení	22
2.2.3 Bernadette a její život po zjeveních	29
2.2.4 Bernadette a její život v klášteře	31
2.2.5 Události po smrti Bernadetty	32
2.3 Lurdy dříve a dnes.....	34
2.3.1 Lurdská svatyně	34
2.3.2 Lurdy a jiné zajímavosti.....	35
2.3.3 Lurdy jako naděje na uzdravení	36
2.3.3.1 Uzdravení	37
2.3.4. Postoje vůči Lurdám	39
Závěr	40
Použitá literatura	42
Anotace	46
Annotation	47
Seznam příloh	48
Přílohy	49

Úvod

Za téma bakalářské práce jsem si zvolila *Evropské poutní místo pohledem 21. století*. Práce bude rozdělena na dvě hlavní části – první část bude tvořit obecná kapitola o poutních místech a druhá část seznámí s Lurdami jakožto konkrétním a aktuálním poutním místem. V první části bude na problematiku poutí nahlíženo spíše z historického pohledu, druhá část se bude věnovat v úvodu historii Lurd, která bude nezbytná pro znázornění dnešní podoby Lurd. Důležitou úlohu hraje především nahlížení na Lurdy očima dnešních poutníků. To, co je napsáno v první části, má sloužit pro lepší pochopení smyslu putování poutníků nejen do Lurd, ale i na další poutní místa.

Nejprve se práce bude soustředit na otázku poutí, putování, poutních míst a poutníků v historii, bude se snažit zachytit základní pojmy, se kterými bude dále pracovat. Později se bude snažit objasnit, kdo byli poutníci a v neposlední řadě samozřejmě důvody, proč se tito lidé vydávali na tak náročnou cestu. Ve druhé části se v úvodu bude věnovat podstatě mariánských poutních míst, do kterých řadíme na jednom z předních míst právě Lurdy. Dále je vysvětleno, jak se z Lurd stalo poutní místo a vše spojené s životem Bernadetty Soubirous. Nakonec bude popsáno, jak Lurdy vypadají dnes a zázraky, které se tam staly a ještě stále dějí. Cílem je pokusit se zodpovědět otázku, jak se změnil pohled a vnímání středověkého a moderního člověka na pouť.

Vycházela jsem především z knih pojednávajících o této problematice. Základem mé práce bylo dílo od N. Ohlera *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Je třeba podotknout, že sehnat kvalitní literaturu týkající se tohoto tématu není snadné. Toto téma je i v rámci antropologie tématem ne zcela zpracovaným. V poslední době se tomuto tématu začínají věnovat někteří autoři, ale bohužel je téměř nemožné sehnat literaturu od autorů píšících česky. V případě Lurd jsem použila také internetové stránky, abych získala nejaktuálnější informace.

Volba Lurd také nebyla náhodná a to hned z několika důvodů. Lurdy jsou katolickým poutním místem, tedy stejně nábožensky orientované jako křesťanský proud převažující v České republice a Evropě. Evropa je založena na křesťanských principech a Lurdy jsou místo, které to stále dokazují. Je ale potřeba to připomenout především našim budoucím žákům a studentům, aby nezapomínali, jakou roli hraje

toto náboženství v evropské kultuře, ačkoli si to možná ani neuvědomujeme. Součástí této kultury jsou i Lurdy, které představují část evropské identity.

Práce se pokusí popsat fenomén poutí z historického pohledu se všemi proměnami, ale také z hlediska dnešního člověka a jeho významu. Je důležité nebrat poutní místa jen jako jednu z dalších možností turistických destinací, ale je nutné za tím vidět především duchovní rozměr.

1. Poutní místa

Termín pout' pochází ze staroslověnštiny ze slova *pút*, které má původ ve staroindickém slově *panthás* a znamená cesta.¹ „Slovo „poutník“ odpovídá německému *Pilger*, francouzskému *pèlerin* a anglickému *pilgrim*, což jsou výrazy pocházející z latinského slova *peregrinus*, označujícího cizince, který žije mimo oblast, kde má občanská práva.“²

Pout' je „putování věřících na místa, jimž tradice přikládá zvláštní náboženský význam. Od 4. století se konaly poutě do Jeruzaléma; nejvýznamnější slavnost se odehrávala v čase velikonoc, kolem svátku narození Páně se z Jeruzaléma vypravovali poutníci do Betléma a k Jordánu.“³

„Pout' jest vůbec cesta neboli putování, obzvláště pak putování k nějakému místu posvátnému nebo památnému za zbožným účelem. ...a ještě za našich dob jest mnoho míst poutnických, kam putují věřící ku hrobům, ostatkům neb obrazům (domněle zázračným) svatých a světic.“⁴

Pout' je „hromadné putování, obvykle o výročních dnech, k památným či posvátným místům, zejména v křesťanství, islámu, hinduismu.“⁵

Toto jsou jen některé příklady definic, kterých můžeme najít daleko více. Definice nejsou stejné, ale podobají se. Ve všech se dočteme, že pout' je jakýmsi putováním, které je spojeno s náboženstvím. To je tím nejdůležitějším, co charakterizuje poutě.

Poutní místa jsou „místa spojená s náboženskou tradicí – narozením (popř. smrtí) světců, legendami o zázracích (zjevení), uložení relikvií aj. Mezi nejznámější poutní místa, k nimž putují křesťané, patří četné lokality v Palestině (Jeruzalém, Betlém, Nazaret, jezero Genezaretské, hora Tábor, Galilea aj.), spojené s působením i smrtí Ježíše, jeho matky Marie a apoštolů, i poutní místa v Evropě (Assisi, Ávila, Řím, Montserrat).“⁶

¹ Pout' po svatojakubské cestě do Santiaga de Compostela – ULTREIA [online], [cit. 25. 2. 2010]. Dostupné na : <http://www.ultreia.cz/uvod/jak-vznikla-pout/>.

² OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 11.

³ PAVLINC OVÁ, H. a kol. *Slovník : Judaismus, křesťanství, islám*. S. 262.

⁴ OTTO, J. *Ottův slovník naučný : ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. S. 351.

⁵ Kolektiv autorů, *Encyklopedický slovník*. S. 863.

⁶ PAVLINC OVÁ, H. a kol. *Slovník : Judaismus, křesťanství, islám*. S. 262.

V katolické církvi se pořádají poutě, které jsou jakkoli spojeny se svatými, ale oblibu si získala především mariánská poutní místa jako Fatima či Lurdy. V České republice mezi ně řadíme například Velehrad nebo Svatou Horu u Příbrami.⁷

Důvody, proč lidé vyhledávali poutní místa, jsou různé. Jsou to místa, kde se člověku dostalo od Boha pomoci nebo místa jakkoli s ním spojená, lidé tam skládají úctu, děkují za vyslyšení prosby a za pomoc, která jim byla poskytnuta.⁸

F. Bowie rozlišuje pět typů pouti: pout' na posvátné místo, pout' k nějaké posvátné osobě či světci, pout' spojená s posvátným předmětem, pout' jako posvátný text a pout' jako alegorická cesta.⁹

To, kde se vše odehrává během pouti na posvátné místo, je většinou nějaká stavba, objekt či součást přírody (skála, řeka). Dnes si vysokou oblibu získala především mariánská poutní místa nebo místa, která jsou spojena s Bohem a božím zjevením. Jako příklady můžeme uvést Lurdy, Medžugorji, Guadalupe.¹⁰ „Je však třeba podotknout, že křesťanská pout' klade menší důraz na místo, kam se poutník ubírá, než na osobu světce, s níž se tam má setkat...“¹¹

Dalším typem pouti je pout' k nějaké posvátné osobě či světci. Ve středu zájmu bývají ti, kteří měli zjevení. Často se stává to, že existuje jakási neshoda mezi touto osobou nebo světci a církví. Pokud jsou uctíváni až po smrti, je pro církev jednodušší to regulovat.¹²

Posvátným předmětem může být stavba nebo něco přírodního jako je třeba skála. Dále to jsou ostatky, které ale nejsou na stále stejném místě. Někdy se nosí v průvodech, většinou je to v nepříznivých dobách. Někdo totiž věří, že jim ostatky mohou pomoci. Když se na nějakém poutním místě nachází ostatky, může to být důvod, kvůli kterému ho navštíví i více poutníků. Dá se tak říci, že má toto místo vyšší cenu. Těmi ostatky jsou myšleny mrtvá zachovaná těla (Bernadette Soubirous) nebo sochy, které pláčou, ale i mnoho dalších. Toto je tedy pout' spojená s posvátným předmětem.¹³ Tyto ostatky jsou nejen zázračné, ale také si zachovávají

⁷ PAVLINCOVÁ, H. a kol. *Slovník : Judaismus, křesťanství, islám*. S. 262-263.

⁸ JÄCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto neslavnějších poutních míst v Evropě*. S. 6.

⁹ BOWIE, F. *Antropologie náboženství*. S. 252.

¹⁰ Tamtéž, s. 252 -253.

¹¹ LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 505.

¹² BOWIE, F. *Antropologie náboženství*. S. 253.

¹³ Tamtéž, s. 253-254.

svoji původní podobu. Nemůžeme se tedy divit, že docházelo ke krádežím ostatků, protože měli pro věřící osoby velkou cenu.¹⁴

Čtvrtým typem je pouť jako posvátný text. Tento druh poutí spočívá v tom, že jejich trasa vede na místa, která jsou známá z Bible. Tyto poutě se tedy konají do Svaté země. Místa, která jsou dnes aktuální a zajímavá, jako je například Ježíšův hrob, jim zůstanou nepoznána nebo je navštíví, ale není to jejich hlavním cílem cesty. Podobně jsou na tom i muslimové, kteří si svoji pouť připravují podle Koránu.¹⁵

Poslední poutí je pouť jako alegorická cesta. Zúčastněním se křížové cesty v kostele můžeme vykonat duchovní pouť. Nejde o to, kde se nacházíme, ale jak to duchovně prožijeme. Fyzická účast rozhodně není tím rozhodujícím.¹⁶

1.1 Poutní místa a jejich historie

1.1.1 Výhody a nevýhody putování

Evropa byla příznivě nakloněna k putování na poutní místa hned z několika důvodů. Nejvýznamnějším faktorem především dříve byly zřejmě přírodní podmínky. Nacházelo se tu několik řek nebo moří, po kterých se dalo připlout. Mírné podnebné pásmo je pro cestování asi také tím nejideálnějším. Je pravda, že překážku mohly tvořit hory, ale i tam si lidé rádi hledali cesty, protože to byl nejkratší způsob, jak se dostat na vybrané místo. Další výhodou bylo, že se poutníci pohybovali v křesťanském prostoru, tedy nebyli nijak ohrožováni kvůli své víře.¹⁷

„Rovněž riziko vyplývající z lidské špatnosti není malé: bezbranné poutníky ohrožovali a okrádali lupiči...“¹⁸ Dále je také ohrožovaly války či různé nemoci. Mezi problémy rovněž můžeme zařadit jazyk. Latina byla sice jazykem církve a vzdělanců, ale to k běžné domluvě nestačilo.¹⁹

¹⁴ LE GOFF, J. *Středověký člověk a jeho svět*. S. 280.

¹⁵ BOWIE, F. *Antropologie náboženství*. S. 254-255.

¹⁶ Tamtéž, s. 255.

¹⁷ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 19-20.

¹⁸ LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 504.

¹⁹ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 20, 152.

Lépe se cestovalo v hustěji obydlených místech, protože se někdo staral o cesty a také bylo jednodušší narazit třeba na hostince, xenodochia²⁰ nebo kláštery, kde bylo možné se ubytovat.²¹ „Za raného středověku cestoval ještě relativně málokdo; pohostinství bylo poskytováno většinou zdarma. Od přelomu tisíciletí cestujících rychle přibývalo, v neposlední řadě díky organizovaným poutím. Zástupy zaplňující cesty nebylo již možné hostit za zaplat'pánbůh.“²²

1.1.2 Hlavní cíle poutí

Každý židovský chlapec starší třinácti let se musel zúčastnit poutě do Jeruzaléma a jeruzalémského chrámu. Od 2. století tam začínají putovat i křesťané. První křesťané čekali na poslední příchod Ježíše Krista. V této době pouť ještě neměla stejný význam jako má dnes pro nás. Jeruzalém se stal jedním z nejčastěji navštěvovaných poutních míst a poutě s tímto cílem měly pro mnoho lidí velký význam. Po dobytí tohoto území Araby byla uzavřena dohoda o ochraně poutníků, kteří na toto místo směřovali.²³

Dalším častým cílem poutí byl Řím. Hlavním důvodem bylo to, že zde jsou pohřbeni apoštolové Petr a Pavel, ale i jiní mučedníci a právě proto nese označení „svaté město“. Pro Evropany bylo snadnější vykonat pouť do Říma než do Jeruzaléma především kvůli vzdálenosti a také kvůli bezpečnosti.²⁴ Řím byl v raném středověku dokonce nejnavštěvovanějším poutním místem. Největší pozornost poutníků si získaly katakomby a hřbitovy. V 9. století se papežové ale rozhodli těla svatých uchránit a nechali je přenést do bazilik.²⁵

Jiným důležitým cílem bylo opět další místo v Evropě – Santiago de Compostela, kde je hrob svatého Jakuba Staršího. Když připadne svátek svatého Jakuba (25. červenec) na neděli, slaví se Svatý rok.²⁶ Kult svatého Jakuba byl do 9.

²⁰ „Xenodochia“ znamená v řečtině přijímání (hoštění) přátel, odtud latinské *xenodochium* = útulna pro hosty, hospoda, hospic“ (OHLER, N. *Cestování ve středověku*. S. 499).

²¹ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 20, 127.

²² Tamtéž, s. 22.

²³ JÁCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto neslavnějších poutních míst v Evropě*. S. 6-7.

²⁴ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 24-25.

²⁵ LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 507-508.

²⁶ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 26.

století záležitostí lokální. Teprve od 10. století existují zmínky o cizích poutnících, kteří putují do Santiaga.²⁷

S přibývajícím počtem věřících a uctívaných svatých rostl také počet poutních míst. Nevíme jistě, proč si poutníci vybrali vzdálenější poutní místo a putovali dále, když mohli jít kratší cestu. Zřejmě vykonávali pouť na takové místo, které bylo zasvěceno světcům, na jehož přímluvu se jim dostalo pomoci. Aby mu poděkovali, vypravili se na pouť na místo jemu zasvěcené.²⁸

„Potřebu blízkosti, viditelného přiblížení k Bohu splňují posvátná místa, kam lidé putují celé dny a týdny. Obtížnost pouti zároveň vyjadřovala, jak poutníkovi na jeho spáse záleží a zvyšovala její cenu, což dobře odpovídalo středověkému „skutkářství“ a „záslužnictví“, jak je později kritizovali reformátoři.“²⁹

Mezi často navštěvovaná poutní místa ve středověku kromě již tří výše zmíněných patřily Cáchy (Německo), Kolín (Německo), Einsiedeln (Švýcarsko), Trevír (Německo), Wilsnack (Německo), Trondheim (Norsko) ale i další. Také často docházelo k tomu, že na určitou dobu stoupla prestiž určitého místa, ale po určitém čase zájem o místo opadl. To samozřejmě vedlo k hospodářskému úpadku místa, protože nebylo z čeho zaplatit opravy poutních míst.³⁰

1.1.3 Kritika poutí a poutních míst

Podle církevní vrchnosti se přece dají svatí uctívat kdekoli a Bůh je také všude, není tedy důvod nikam cestovat. „Církevní vrchnost však měla odedávna k poutnímu hnutí vztah rozporný: mnohým jejím představitelům se zdálo, že tento výraz zbožnosti nespojené s duchovenstvem je vlastně jakýsi nešvar.“³¹

V průběhu dějin je putování na poutní místa mnohokrát kritizováno. V 8. století jsou předmětem kritiky především ženy. Pouť do Říma by jim měla být zakázána, protože během cesty by mohly ztratit svoji počestnost. Ve 12. století je předmětem kritik veškeré uctívání a putování na poutní místa. „Když už se koňské a

²⁷ LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 510.

²⁸ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 29.

²⁹ SOKOL, J. *Člověk a náboženství*. S. 204.

³⁰ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 29, 32.

oslí kosti vydávají za ostatky svatých a nosí se po světě, nemá smysl se jim klanět nebo za nimi chodit.“³² Ve 14. století Tomáš Kempenský³³ píše ve svém díle *Následování Krista* o tom, že mnoho lidí vykonává poutě jen proto, aby je vykonalo. Ale to důležitější, tedy ten duchovní prožitek, to je to, na co právě někteří lidé zapomínají. V 15. století byla kritika ještě přísnější. Mužům se vytýkalo, že opomíjejí své povinnosti. Ženám bylo vytýkáno, že jim po cestách hrozí zneuctění. Podobná situace byla i v 16. století, kdy se staví reformace proti uctívání svatých a proti poutím obecně.³⁴

Tridentský koncil, který se konal v letech 1545-1563, odpověděl na určité otázky. Koncil radí, že je správné navštěvovat místa spojená s Bohem či světcí. Rozhodně by ale neměly být zneužívány jen jako příležitosti k různým oslavám. Začíná se zvyšovat zájem o navštěvování mariánských poutních míst. V 18. století stále více zasahuje moc světská do církevních záležitostí. Jednou z nich byly i zákazy, které se týkaly poutí – měly přesně určenou délku trvání, muži a ženy nesměli chodit na poutě dohromady, církevní svátky byly redukovány, to znamená, že byly sníženy šance pořádat poutě. Světské moci se totiž nelíbilo, že místo toho, aby lidé pracovali, šli se modlit na daleké místo nebo že více šířili nemoci a pro světskou moc nebezpečné myšlenky. Když poutní skupina splňovala všechny podmínky pro vykonání pouti, musela mít tam i zpět doprovod některého z kněží.³⁵

Postupem času byly zakázány úplně. Jako náhrada za poutě měly sloužit křížové cesty či procesí. Také se na domácí půdě stavěly chrámy, které se snažily napodobit ty, ke kterým lidé putovali do zahraničí. Podobná situace zákazů byla ale i později. V červenci roku 1937 uspořádali obyvatelé celého Německa protest proti proticírkevní politice tehdejšího režimu. V 80. letech 20. století se pořádali v komunistických zemích poutě jako forma protestu. Symbolizovaly svobodu občanů, což samozřejmě komunistickému režimu neprospívalo. Poutě v celých svých dějinách byly mnohokrát zakázány, ale nikdy nebyly zcela utlumeny.³⁶

³¹ OHLER,N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 32.

³² Tamtéž, s. 33.

³³ Byl to augustiniánský kanovník, žil v letech 1380-1471 (SCHAUBER, V., SCHINDLER, H. M. *Rok se svatými*. S. 382).

³⁴ OHLER,N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 33-34, 37.

³⁵ Tamtéž, s. 37-38, 40-41.

³⁶ Tamtéž, s. 41-44.

V českých zemích musely být poutě také několikrát pozastaveny. Hlavním důvodem byly války – husitské, třicetiletá, druhá světová a samozřejmě již zmíněný komunistický režim. Jezuité patřili mezi hlavní obroditele poutí u nás v období po třicetileté válce.³⁷

Dnes se setkáváme s krizí náboženství. „Odnáboženštění, respektive degenerace náboženství, k níž došlo v našem sociokulturním okruhu, se v současné době globalizuje. Po celém světě přibývá – přinejmenším mezi rozhodující intelektuální elitou – jedinců, kteří se odvracejí od tradiční náboženské kultury.“³⁸

Dnešní doba je ve znamení racionality a jakéhokoli pokroku, a proto můžeme říci, že je to „...skeptická a racionální kultura modernismu...“³⁹, která se stává naším náboženstvím. Toto náboženství však není schopné vytvořit stabilní a společný systém hodnot, který by dokázal vyřešit sociální a kulturní problémy.⁴⁰

O nebezpečí tohoto náboženství, které přinesla věda a pokrok, mluvil již v polovině minulého století americký psycholog Jost Meerloo, který tvrdil, že díky tomuto pokroku má člověk pocit, že je všemocný, ale že je to zároveň krok zpět k dětským snům.⁴¹

1.2 Poutníci

„Latinské pojmenování poutníka – *peregrinus* – znamená vyhnanec nebo exulant. Poutník je všude cizincem, lidé ho neznají, usedlíci jím pohrdají, je zbaven opory konkrétního kolektivu.“⁴²

Poutníkem mohl být kdokoli. Většinou to byli muži, kteří šli za něco děkovat. Ženy ale také nebyly na cestách na poutní místo výjimkou. Ovšem ty k tomu musely mít vážnější důvod než muži. Ženy často prosily o pomoc svaté, především když šlo o záchranu dětí. Pokud odpověď na jejich žádost byla kladná, musely vykonat pout' na místo, které bylo zasvěcené světcí, kterého žádaly o

³⁷ ODEHNAL, F. *Poutní místa Moravy a Slezska*. S. 8.

³⁸ ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*. S. 24.

³⁹ WEBER, M. *Sociologie náboženství*. S. 43.

⁴⁰ Tamtéž, s. 43.

⁴¹ NEŠPOR, Z., LUŽNÝ, D. *Sociologie náboženství*. S. 125.

⁴² LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 505.

pomoc. To samé činily i v případě, že byl nemocný jejich muž. Ženy zřejmě představovaly 35 – 50% všech poutníků.⁴³

1.2.1 Děti jako poutníci

I děti tvořily část poutníků, ale mnoho informací o nich nemáme. Dříve se k dětem nepřístupovalo tak jako dnes, protože už od nízkého věku musely pracovat a nebyly tak opečovávány. Když byly děti malé a trpěly nějakou nemocí, většinou to byly jejich matky, kdo je doprovázel na pouť. Děti dokonce podnikly pouť ze své vlastní vůle. K tomu došlo v roce 1455, kdy děti vykonaly pouť do Mont Saint-Michel. Některé z nich odešly, i když si to jejich rodiče nepřáli. Nakonec se ale všechny děti v pořádku vrátily domů. Po cestě se jim dostalo všemu, co potřebovaly. Zřejmě proto, že to byly právě děti.⁴⁴ Na Mont-Saint-Michel došlo třikrát ke zjevení archanděla Michaela. Na místě určeném býkem byla postavena svatyně. Původním místem byla hora, ale protože se hladina moře zvedla, stal se z hory ostrov. Toto byly důvody, proč na to místo směřovali poutníci.⁴⁵

1.2.2 Nemocní a postižení

Další skupinou, která se účastnila a dodnes účastní poutí, jsou nemocní či postižení. Pro ně jsou tato místa často jedinou i poslední nadějí na uzdravení. Žádají svaté o uzdravení. Především se tam ale jedou posilnit duchovně. Jisté je to, že po navštívení poutního místa načerpají sílu, která jim pomůže žít s jejich nemocí. Možná proto, že se tam setkají s dalšími nemocnými, kteří je podpoří.⁴⁶

Ovšem je nutné podotknout, že poutník předpokládá, že pouť mu prospěje v obou těchto rozměrech - psychickém i fyzickém. Psychickým rozměrem se nemyslí jen duchovní posilnění, ale i odpuštění hříchů.⁴⁷

⁴³ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 45-46.

⁴⁴ Tamtéž, s. 46-47.

⁴⁵ LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 512.

⁴⁶ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 47-48.

⁴⁷ LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 504.

1.3 Motivace k vykonání poutí

N.Ohler ve svém díle *Náboženské poutě ve středověku a novověku* nahlíží na problematiku motivace spíše z hlediska historického. Ovšem i dnes můžeme určité motivy k vykonání pouti najít právě u něj. Jen je třeba posunout smysl těchto motivů do dnešní doby a najít k tomu správný ekvivalent aktuálního kontextu a myšlení člověka 21. století.

To, že lidé pořádali a stále pořádají poutě a cestovali na poutní místa, už bylo řečeno. Několik důvodů, proč to dělali, už také bylo řečeno, ale zdaleka ne všechny. Zde se pokusíme vysvětlit, proč se lidé vydávali často i na velmi nebezpečnou cestu.

Poutě měly ve středověku pro spoustu lidí vysokou cenu. Ale pro muslimy měla a stále má pouť zřejmě ještě větší hodnotu než pro křesťany. To dokládá i muslimská povinnost alespoň jednou v životě navštívit Mekku.⁴⁸

1.3.1 Pout' jako Boží a svaté místo

Zřejmě mezi nejčastější důvody, které přiváděly poutníky na poutní místa, můžeme zařadit setkání s Ježíšem či dalšími svěťci.⁴⁹ „Návštěva svatých míst a získávání relikvií“⁵⁰ jsou dalším důvodem. Protože každý člověk jednou bude souzen za své hříchy, ze strachu před trestem chodili poutníci žádat svaté, aby se za ně přimlouvali. Někteří tato místa navštěvovali proto, že tam byli pohřbeni svatí nebo že se tam nacházely předměty, které jim patřily. Jiným nestačilo tato místa pouze navštívit, a tak se dokonce přestěhovali do blízkosti těchto míst. Někdo si přál být pohřben nedaleko svatých a další si zase odnesl jejich relikvie domů.⁵¹ Mezi nejvyhledávanější relikvie patřilo cokoli, co bylo spojeno s Ježíšem nebo Pannou Marií. Byly to především části oděvů, které měl na sobě v den smrti Ježíš či Mariiny šaty, Turínské plátno nebo dokonce hřeb, kterým byl Ježíš ukřižován.⁵²

⁴⁸ OHLER, N. *Cestování ve středověku*. S. 93.

⁴⁹ LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 505.

⁵⁰ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 58.

⁵¹ Tamtéž, s. 56, 58.

⁵² JÄCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto neslavnějších poutních míst v Evropě*. S. 9.

„Bezdomovství v Ježíšových stopách“⁵³ znamená, že irští mniši se od 6. století vydávali na putování a žili podobným způsobem života, jakým žil kdysi Ježíš v poušti. Snažili se žít odříkavým způsobem života a tím překonat sebe sama.⁵⁴ „Velkou pokoru osvědčuje ... křesťan, který se na čas odpoutá od svých statků a vydá se do ciziny, strádá hladem a starostmi, horkem a zimou, nevlídným zacházením v hostincích i tím, že jídlo, pití i noclehy jsou mnohem horší, než na jaké byl zvyklý z domova.“⁵⁵

„Cesta znamená kruté odříkání. Poutník pocítuje tělesnou únavu, bolí ho nohy, všechny svaly má ztuhlé, má žízeň a hlad. Musí snášet nepřízeň počasí.“⁵⁶ Byla to tedy určitá asketická zkouška vůle. Poutník chtěl sám sobě něco dokázat a dobrovolně se vzdal pohodlí.⁵⁷

O pouti vykonané na základě předchozího slibu již bylo zmíněno. Lidé většinou v nouzi slíbili, že vykonají pouť, pokud se splní, oč žádají. V tomto smyslu tedy tato pouť měla funkci děkovnou – lidé šli poděkovat za to, s čím jim svatý pomohl podle jejich prosby. Tento případ se stal také Kryštofu Kolumbovi a jeho posádce. Losovali, kdo se vydá poděkovat za záchranu, pokud přežijí. Losování zvolili proto, že to byl nejspravedlivější způsob výběru a záleželo jen na boží vůli, na koho los padne.⁵⁸

Když je na moři stihla krutá bouře a druhá loď se jim dokonce ztratila z dohledu, losovali o to, kdo se vydá na pouť, pokud se zachrání a přežijí. Všichni museli slíbit, že pokud budou vybráni, opravdu se na pouť vydají. Nejprve losovali o pouť k Panně Marii Guadalupské. Losování spočívalo v tom, že se do čepice nasypalo tolik hrášků, kolik bylo osob na palubě. Jeden hrášek vyznačili křížkem. Kdo si ho vylosoval, byl označen za poutníka. Začal admirál a hned si vytáhl označený hrášek. Losovalo se podruhé. Druhá pouť měla směřovat k Panně Marii Loretské. Los padl na jednoho námořníka a admirál mu slíbil, že mu cestu zaplatí. Nakonec losovali naposledy a los padl opět na admirála. Tato pouť mířila do kláštera svaté Kláry Moguerské. Nakonec ještě každý slíbil, že až doplují k zemi, půjdou se všichni pomodlit do chrámu Panny Marie.⁵⁹

⁵³ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 62.

⁵⁴ Tamtéž, s. 62.

⁵⁵ Tamtéž, s. 62.

⁵⁶ LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku*. S. 504.

⁵⁷ JÄCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto neslavnějších poutních míst v Evropě*. S. 14.

⁵⁸ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 29, 64.

⁵⁹ *Cesty Kryštofa Kolumba : Deníky, listy, dokumenty*. S. 218-219.

Jeden z motivů, proč jsou poutní místa tak hojně navštěvována i dnes, je prosba o uzdravení. Kdokoli, kdo byl nemocný a nezbývalo mnoho naděje na uzdravení, měl ještě možnost navštívit poutní místo a obrátit se se svojí prosbou na svaté. Zbývalo pak jen doufat, aby prosba byla vyslyšena.⁶⁰

Nic neobvyklého nebyly ani zástupné modlitby. Tyto modlitby dělali třeba rodiče za své nemocné dítě. Kdo se chystal vydat se na pouť, ale jeho zdravotní stav to nedovoloval, mohl na ni věnovat peníze a nemusel ji vykonat. Někdo jiný, koho například tížilo svědomí a chtěl si své hříchy odčinit, mohl jít na pouť místo něj.⁶¹

1.3.2 Jiné důvody k pouti

Další důvod, proč se vypravit na pouť, bylo pokání. Pokání mohl uložit farář jako způsob, jak odčinit hříchy. Podle provinění se ukládala doba trvání pouti. Mohla být několikadenní až několikaroční. Tento způsob odčinění hříchů se zalíbil i světské moci, že umožnila zločincům vykonat pouť jako náhradu za vykonání trestu ve vězení. Byli však na první pohled k rozeznání od ostatních poutníků – měli na sobě řetězy nebo nějaké jiné označení. Tito trestanci ale znamenali i určité nebezpečí na cestách – totiž okrádání a přepadání lidí z nedostatku peněz.⁶²

Středověký člověk byl kajícím. Již od útlého věku byli středověcí lidé poučeni o hříchu a vychovávání ke spáse. Ale v pokání byla možnost, jak se postarat o svoji spásu. Každý křesťan byl také povinen jít jednou za rok na zpověď a podle toho učinit přiměřené pokání. Toto byla povinnost, která se ustanovila na 4. lateránském koncilu v roce 1215.⁶³

„Následování a útěk“⁶⁴ byly dalším důvodem, proč se vydat na pouť. Když se například panovník vypravil na pouť, někteří lidé ho následovali a šli také. Někteří lidé hledali záminku, aby mohli alespoň na chvíli opustit dům a rodinu a tou záminkou se stala právě návštěva poutního místa. Tito lidé chtěli změnit svůj každodenní život a toto byla dobrá příležitost.⁶⁵ Mohli zapomenout na své starosti a

⁶⁰ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 65-66.

⁶¹ Tamtéž, s. 66-67.

⁶² Tamtéž, s. 68-70.

⁶³ LE GOFF, J. *Středověký člověk a jeho svět*. S. 15.

⁶⁴ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 70.

⁶⁵ Tamtéž, s. 70.

soustředit se na mši a zpověď. Pout' byla pro lidi, kteří každý den tvrdě pracovali jako něco mimořádného a svátečního, což na ně působilo pozitivně. Pout' přestává být jen něčím duchovním, ale začíná mít i rozměr sociální.⁶⁶ „Tajemno je protiváhou každodenní banality a stereotypu.“⁶⁷

Někdo tento svůj záměr prezentoval tak, že mu to přikázal nějaký světec a on že musí splnit jeho nařízení. Někdo na poutní místo utíkal v pravém slova smyslu. Když došlo k nějakému neštěstí v místě, kde lidé žili, opravdu se snažili před tímto neštěstím utéci. Byly to především nemoci či války, co někoho donutilo opustit svůj dům. Poutníci, kteří se živilo jako obchodníci, na svých poutních cestách porovnávali zboží a setkávali se s dalšími obchodníky. Tato cesta jim tedy přinesla i pracovní zkušenosti. Nejen obchodníci, ale také další poutníci pracující v jiných oborech využívali poutí jakožto možností něco nového se dozvědět.⁶⁸ „Tak či onak přispívali řemeslníci a učenci, ale také poutníci od pozdního středověku k rozšiřování myšlenek a technických poznatků, a tím i k rozmachu Evropy.“⁶⁹

Také snaha zažít dobrodružství nebo něco zábavného může být motivem, proč se lidé odhodlávali jít na pout'. To dokazuje i Geoffrey Chaucer svým dílem *Canterburské povídky*.⁷⁰ V tomto díle poutníci putují do Canterbury ke hrobu svatého Tomáše Becketa a po cestě si vypravují příběhy, aby jim cesta rychleji utíkala. Tento důvod k vykonání pouti je příznačný pro pozdní středověk. Dříve to byla spíše touha po odříkání.⁷¹

Pout' duchovní je pout', která se od ostatních odlišuje. Znamená to, že člověk, který většinou pro svůj zdravotní stav není schopen vykonat pout' fyzicky, udělá vše, co by dělal na pouti, kdyby tam byl, ale napodobuje to z domova. Na cestu bylo stanoveno 50 dní a během této doby musel člověk vykonávat všechny obřady, které by dělal na pouti. Musel vše začít zpovědí a eucharistií, pravidelně se každý den modlit, účastnit se mše svaté. Také se měl chovat skromněji ve smyslu stravy, oblečení, spaní – zkrátka musel si něco odříci, to totiž k opravdové pouti patří.⁷²

⁶⁶ ODEHNAL, F. *Poutní místa Moravy a Slezska*. S. 9.

⁶⁷ LE GOFF, J. *Středověká imaginace*. S. 44.

⁶⁸ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 70-72.

⁶⁹ Tamtéž, s. 72.

⁷⁰ V tomto díle se G. Chaucer nechal inspirovat dílem *Dekameron* od G. Boccaccia. Přestože nestihl dílo dokončit, podařilo se mu napsat neobyčejnou knihu. Mezi poutníky najdeme zástupce všech vrstev tehdejší společnosti. (SOUKAL, J. a kol. *Literatura pro I. ročník gymnázií*. S. 227).

⁷¹ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. S. 72.

⁷² Tamtéž, s. 73.

2. Lurdy

V předcházející kapitole jsme se seznámili s historií poutních míst obecně, s poutníky a jejich motivací k pouti. V této kapitole bych toto vše chtěla ukázat na konkrétním příkladu dnes velmi navštěvovaného a oblíbeného evropského katolického poutního místa – Lurdy.

Lurdy jsou malé městečko na jihu Francie nacházející se v jižní Francii v Pyrenejích. Toto městečko, do roku 1858 zcela neznámé, se proslavilo díky Bernadettě Soubirous a zjevením Panny Marie, kterou viděla jen Bernadette. V té době žilo v Lurdách asi čtyři tisíce lidí. Dnes Lurdy navštíví každoročně šest milionů poutníků a turistů z celého světa, kteří hledají pomoc Panny Marie nejen v lurdské vodě a někteří doufají v zázračné uzdravení.⁷³ Tento vysoký počet návštěvníků dělá z Lurd druhé nejnavštěvovanější katolické poutní místo na světě, první je bazilika Panny Marie Guadalupské v Mexiku, kterou každoročně navštíví dvacet milionů poutníků a kde došlo ke zjevení Panny Marie indiánu Juanu Diegovi v roce 1531 na hoře Tepeyac.⁷⁴

Každý, kdo navštívil Lurdy, si jistě musel všimnout, že mezi poutníky je vysoký počet lidí nemocných a postižených. Odhaduje se, že toto číslo je asi 80 000 za rok. Jsou to lidé z celého světa, kteří doufají v uzdravení. Na tomto místě se snaží najít smysl svého života a důvody, proč dále překonávat překážky ve svém utrpení. 100 000 dobrovolníků z celého světa přichází každý rok do Lurd, aby pomáhali těm, kteří to opravdu potřebují.⁷⁵

⁷³ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 23. 3. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/bernadette-soubirous/temps-du-bonheur>; <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/la-grotte-de-lourdes>.

⁷⁴ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 15. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/notre-dame-de-guadalupe>.

⁷⁵ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 15. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/les-signes/le-signe-des-malades>.

2.1 Mariánská poutní místa

Na začátek můžeme uvést, že od roku 1830 bylo uznáno katolickou církví 21 mariánských zjevení. Většina z nich se však stala na území Francie (např. Paříž, La Salette, Lurdy a další) a právě to si kritici vysvětlují tak, že katolická církev se snaží získat zpět svůj ztracený majetek i moc.⁷⁶

Myšlenka M. Černouška naprosto vystihuje, proč tato zjevení mají děti, většinou z chudých poměrů, což potvrzuje nejen případ Bernadetty, ale také dětí z Fatimy: „Zjevení a zázraky se nestávají vysoce inteligentním lidem na vysokých stupních příslušné hierarchie, například kardinálům. Takové ojedinělé úkazy jsou vyhrazeny prostým, spíše méně než více vzdělaným jedincům, neboť blahoslavení jsou chudí duchem.“⁷⁷

To vše potvrzuje i F. Press, který udává jako důvod to, že nevzdělaní jsou důvěryhodnější. „...Maria si schválně za svoje posly vybírá osoby zcela nevzdělané – pasáčky, prosté řeholnice, poklizečky – aby především odstranila podezření, že by si ona poselství tyto osoby mohly vymyslet.“⁷⁸

Podobný případ je i Bernadette a její rodina. O nich bylo řečeno následující: „Její rodiče jsou velmi chudí, tak chudí, jako byl Pán Ježíš na zemi. A na toto dítě pohlédla Maria raději než na tolik bohatých mladých lidí.“⁷⁹

Důvodů, proč se vydat na mariánskou pouť, je hned několik. Důvody se liší podle funkce, jakou jednotlivé poutě mají. Můžeme uvést jako příklady prosebnou pouť, kajícnou pouť, děkovnou pouť a další.⁸⁰

K rozvoji mariánských poutí výrazně přispěla porážka Turků v roce 1571 v bitvě u Lepanta. V zemích, kde byly války, se lidé obraceli k Panně Marii jako k ochránkyni. Jako významné mariánské poutní místo své doby můžeme uvést Loreto v Itálii. Podle něj začaly v Evropě vznikat loretánské kaple. Jedna z nich se nachází v Praze.⁸¹

⁷⁶ HRUBÝ, D. Lurdy-místo zázraků, *Reflex*. S. 70.

⁷⁷ ČERNOUŠEK, M. Lurdy. *Reflex*. S. 62.

⁷⁸ PRESS, F. *Maria : Mariánská zjevení a poselství lidem 20. století*. S. 15.

⁷⁹ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 6.

⁸⁰ ŠTAJNOCHR, V. *Panna Maria divotvůrkyně*. S. 46.

⁸¹ JÄCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto neslavnějších poutních míst v Evropě*. S. 13, 112.

Velmi důležitým momentem pro rozvoj mariánských poutí a uctívání Panny Marie se stal rok 1854, kdy bylo uznáno papežem dogma o Neposkvrněném Početí Panny Marie. O čtyři roky později dochází ke zjevení v Lurdách.⁸²

2.2 Bernadette Soubirous

2.2.1 Bernadette Soubirous a její rodina

Marie-Bernarde, přezdívaná Bernadette se narodila 7. ledna 1844 do sociálně slabé rodiny. Její rodiče Louise Castérot a François Soubirous se vzali 9. ledna 1843 a žili ve mlýně Boly.⁸³ Bernadette byla jejich nejstarším dítětem a měla dalších osm sourozenců. Pět z nich bohužel zemřelo v nízkém věku.⁸⁴ Bernadette měla do svých deseti let šťastné dětství především díky svým rodičům, kteří se velmi milovali a stejně tak milovali i Bernadettu.⁸⁵

Později bohužel došlo k několika nešťastným událostem, které toto šťastné období ukončily. Jednou z nich bylo, že si její otec poranil oko. Roku 1855 v Lurdách propukla epidemie cholery, ze které Bernadette měla následky na celý život. Trpěla chronickým astmatem. To byl jeden z důvodů, proč nemohla chodit do školy. Neměla tedy možnost naučit se číst a psát, neuměla ani francouzsky, mluvila pouze okcitánským nářečím. Dalším důvodem její absence ve škole byla již zmíněná sociální situace její rodiny. Důsledkem toho bylo i to, že nemohla chodit ke svatému přijímání.⁸⁶

Ve stejném a následujícím roce kvůli dlouhodobému trvání sucha, které poničilo zemědělskou úrodu, došlo k velkému hladu. Aby se tato rodina uživila, musely pracovat i děti. Otec, který dříve pracoval ve mlýně, začal pracovat jako nádeník. Bernadette pomáhala sběrem dřeva. Jejich situace byla ale tak špatná, že se

⁸² ŠTAJNOCHR, V. *Panna Maria divotvůrkyně*. S. 41.

⁸³ CAUJOLLE, M. *Lourdes : Od zjevení do pouti*. S. 3.

⁸⁴ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 10. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/bernadette-soubirous/temps-du-bonheur>.

⁸⁵ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 9.

⁸⁶ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 9-10; CAUJOLLE, M. *Lourdes : Od zjevení do pouti*. S. 4.

rodina musela přestěhovat. Sehnali jen starou místnost nazývanou „le cachot“. Bylo to již nepoužívané a téměř nevybavené vězení.⁸⁷

V roce 1857 byl Bernadettin otec obviněn z krádeže mouky, a tak byl osm dní vězněn. Po osmi dnech byl sice osvobozen pro nedostatek důkazů, avšak byl tím i nadále poznamenán. Nemohl totiž nikde sehnat práci. Sám pekař Maisongross si nebyl jist, kdo byl pachatelem, ale podle situace rodiny Soubirous obvinil právě F. Soubirous.⁸⁸ Pekař se k tomu vyjádřil takto: „Protože byl na tom tak bídně, domníval jsem se, že by mohl být pachatelem této krádeže.“⁸⁹

Vzhledem k tíživé finanční situaci tedy rodiče na podzim tohoto roku přistoupili na návrh bývalé kojné Marie Lagües⁹⁰ a poslali Bernadettu na výpomoc do Bartres pást ovce a hlídat děti. Na začátku roku 1858 se však vrací zpět ke své rodině.⁹¹

Chce se připravit na první svaté přijímání, a tak začíná navštěvovat třídu v Nevers. Od Bernadettina návratu zpátky domů je to jen necelý měsíc, kdy došlo k prvnímu z osmnácti zjevení.⁹²

2.2.2 Bernadette a zjevení

Zjevení je „Termín, jímž se v teologii označují dějinné nebo existenciální události, jevy a skutečnosti chápané jako sebevyjevování či sebedředstavování Boha člověku.“⁹³

Podle J. Le Goffa má tajemno, zázraky a zjevení jediný původ – Boha. Pozemské zázraky nevykonává přímo Bůh, ale prostředníci mezi ním a zemí a jsou jimi světcí. Lidé žijící ve středověku k nim ale nebyli moc důvěřiví. Prý vždy věděli, co se stane, jakmile se nějaký světec objevil.⁹⁴

⁸⁷ CAUJOLLE, M. *Lourdes : Od zjevení do pouti*. S. 4.

⁸⁸ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 18.

⁸⁹ Tamtéž, s. 18.

⁹⁰ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 16. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/bartres>.

⁹¹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 9-10.

⁹² Tamtéž, s. 10-11.

⁹³ PAVLINCOVÁ, H. a kol. *Slovník : Judaismus, křesťanství, islám*. S. 320.

⁹⁴ LE GOFF, J. *Středověká imaginace*. S. 43-44.

První zjevení se stalo 11. února 1858, poslední bylo 16. července téhož roku. Díky těmto událostem se městečko Lurdy, které v této době mělo asi 4 tisíce obyvatel, proslavilo a dnes ho řadíme mezi nejnavštěvovanější katolická poutní místa. Tato zjevení se udála v Massabielleské jeskyni, kde Bernadette spatřila Pannu Marii.⁹⁵ Jejich průběh byl velmi proměnlivý – od počáteční nedůvěřivosti a podezíravosti až k úředním zákazům návštěv jeskyně a davům přihlížejících osob, které také toužily spatřit Pannu Marii nebo alespoň být svědky zjevení.

Na Lurdy je nutné dívat se prostě. Nezáleží na obchodnících, kteří něco prodávají nebo na něčem podobném. V Lurdách je důležité vidět především Marii.⁹⁶

11. února 1858 bylo mlhavo a chladno. Bernadettina matka nesouhlasí, aby Bernadette šla ven kvůli astmatu.⁹⁷ Nakonec se ale Bernadette, její mladší sestra Toinette a jejich přítelkyně Jeanne Abbadie⁹⁸ vydávají na dřevo do okolí Massabielleské jeskyně. Když Bernadette chtěla přejít potok tekoucí nedaleko jeskyně, zaslechla silný vítr, a tak zdvihla hlavu a ve výklenku jeskyně uviděla zář a v ní stála Panna Maria. Bernadette se začala modlit růženec. Po modlitbě však žena i zář zmizely.⁹⁹ Když Bernadettu viděly obě dívky, jak se modlí u skály, jedna z nich prohlásila: „Je blázen, že se tady modlí. Stačí modlit se v kostele.“¹⁰⁰ Protože si její sestra ani jejich přítelkyně ničeho zvláštního u jeskyně nevšimly, Bernadette o svém vidění řekla sestře. Zpočátku o Panně Marii Bernadette mluvila jen jako o Paní. Když se o zjevení dozvěděla matka, zakázala Bernadettě, aby chodila k jeskyni.¹⁰¹ Bernadette popsala, že tato Paní na sobě měla bílé šaty a modrý plášť s dlouhým závojem¹⁰², u každé nohy žlutou růži a v ruce držela růženec.¹⁰³

Bernadette stále myslela na první zjevení, a proto se rozhodla jít k jeskyni znovu. Podařilo se jí získat od matky svolení a spolu se sestrou a dalšími dívkami se tam vypravila. Protože se obávaly toho, že by se mohlo jednat o ďábla, raději vzaly z kostela svčenu vodu. Když dorazily na místo, začaly se modlit. Během růžence se Paní opět zjevila. Bylo to 14. února, kdy došlo ke druhému zjevení. Když se Bernadette modlila a dívala se na ni, dostala se do extáze. Její tvář se naplnila

⁹⁵ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 9, 11.

⁹⁶ BAUSSAN, Ch. *Lourdes*. S. 36.

⁹⁷ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 27.

⁹⁸ BAUSSAN, Ch. *Lourdes*. S. 25.

⁹⁹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 11-12.

¹⁰⁰ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 30.

¹⁰¹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 12.

¹⁰² JÄCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto neslavnějších poutních míst v Evropě*. S. 80.

¹⁰³ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 11.

štěstím. Dívky nevěděly, co se s Bernadettou děje, protože jim neodpovídala. Nemohly ji přivést k sobě, a tak ji musel násilím odvést mlynář. Až později se probudila z extáze a zase začala vnímat. Od tohoto zjevení se o těchto událostech začíná v Lurdách mluvit.¹⁰⁴ J. Abbadie měla zřejmě strach z toho všeho, co se dozvěděla o prvním zjevení, a tak chtěla vystrašit i ostatní. Učinila to během druhého zjevení, kdy hodila ze skály kámen. Všichni začali utíkat, jen Bernadette pokračovala dál v klidu ve své modlitbě.¹⁰⁵

Ke třetímu zjevení došlo 18. února. Bernadette šla k jeskyni se dvěma ženami. Řekly jí, ať poprosí tu Paní o napsání svého jména. Během modlitby se Paní opět zjevuje a Bernadette chce udělat to, o co byla požádána. Když chce však podat té Paní papír, ta jí odpoví: » To, co vám mám říci, není třeba psát. «¹⁰⁶ Zároveň byla vyzvána k tomu, aby následujících patnáct dní chodila k jeskyni. Pak Paní ještě dodala: » Neslibuji vám, že vás učiním šťastnou na tomto světě, ale na onom. «¹⁰⁷ Když zjevení skončilo, lidé se ptali, proč se Bernadette nezeptala na jméno, ale se brání a tvrdí: „Vždyť jsem ji požádala, a hodně hlasitě.“¹⁰⁸ Zajímavé je, že poprvé na Bernadettu promluvila a navíc jejím dialektem. U jeskyně se sešlo několik lidí, kteří se chtěli dozvědět, jak se ta Paní jmenuje. Bernadette ale stále přemýšlela o rozhovoru. Když k ní Paní mluvila, vykala jí.¹⁰⁹

Dle přání Paní se Bernadette spolu s matkou a tetou další den vydává k jeskyni. 19. února se Panna Maria zjevuje počtvrté. Toto zjevení má několik svědků. Když se Bernadette probírala z extáze trvajícím téměř půl hodiny, vyprávěla, že během modlitby slyšela hlasy. Páté zjevení se stalo 20. února. Přihlíželo mu asi třicet lidí. Během extáze se Bernadette učila modlitbu, která byla určena jen pro ni. Není tedy známo, co to bylo za modlitbu. Od té doby se ji ale Bernadette modlila každý den.¹¹⁰

21. února došlo k šestému zjevení. Tento den se u jeskyně sešlo asi sto lidí. Tohoto zjevení se zúčastnil i lurdský lékař Dr. Dozous, který byl zapřísáhlým ateistou. Protože nevěřil, že Bernadette mluví pravdu, sám se přišel podívat. Chtěl ji obvinít ze lži tím, že ji během extáze bude pozorovat a nalezne příznaky nějaké

¹⁰⁴ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 12-13.

¹⁰⁵ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 34-35.

¹⁰⁶ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 14.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 14.

¹⁰⁸ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 37.

¹⁰⁹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 13-14.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 14-15.

nervové choroby.¹¹¹ Tuto nejistotu a podezřívavost dobře dokládá myšlenka A. Carrela: „U moderního člověka vzácně pozorujeme projevy mystické činnosti nebo náboženského citu.“¹¹²

Dr. Dozous nenašel ale žádné příznaky nemocí, které by Bernadettu usvědčovaly, dokonce sám uvěřil zjevením a stal se z něj aktivní zastávce zjevení. V extázi Bernadettě měřil tep, ten byl ale klidný. V tomto stavu také částečně vnímala své okolí, protože když jí zhasla svíčka, náznakem ukázala, aby ji někdo opět zapálil. Tento den byla také vyslýchána komisařem Jacometem. Ten ji chtěl přimět, aby už k jeskyni nechodila. To pro Bernadettu bylo samozřejmě nepřijatelné. Nakonec musel její otec slíbit, že Bernadette už nebude k jeskyni chodit. Ve své výpovědi Bernadette zmínila slovo „Aquero“ znamenající „to“. Tímto výrazem myslela Paní, která se jí zjevuje.¹¹³

Co se týče výslechu a komisaře Jacometa, i pro něj to byl nelehký úkol, protože nevěděl, čeho se zachytit a jak se dobrat k cíli. Nechtěl to vzdát a podle toho, co se mu podařilo zjistit, dospěl k tomuto závěru: „Nejde ani o věc připravenou předem (kdo? a co?), ani o podvod: toto děvče je upřímné; ani o touhu ukazovat se: je skromná; ani o vydírání: nejsou v tom peníze.“¹¹⁴

Ke zjevení nedošlo 22. února. Bernadette slíbila, že k jeskyni nepůjde, ale že půjde do školy. Když se však vracela ze školy domů, cítila, že ji něco k jeskyni táhne. Potom co tam dorazila, jako obvykle se začala modlit růženec. Nic se ale nedělo. Tento den se Paní nezjevila. To byl důvod, proč se Bernadette pro někoho stala terčem posměchu. Doma otec Bernadettě povolil, že může k jeskyni chodit, jestliže ji tam něco záhadného táhne.¹¹⁵ Ani jeden z četařů však nevěřil tomu, co Bernadette říká a prohlásil: „V 19. století by nám chtěli namlouvat takové pověry!“¹¹⁶

Sedmé zjevení se stalo 23. února. U jeskyně čekalo už asi sto padesát lidí. Mezi přítomnými byli i Dr. Dozous a Jean Baptiste Estrade¹¹⁷, berní úředník. Estrade, který nevěřil pravosti zjevení a vysmíval se jim, po tomto dnu ale změnil

¹¹¹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 15.

¹¹² CARREL, A. *Člověk tvor neznámý*. S. 118.

¹¹³ JEČMÍNEK, V., *Lurdy očima lékaře*. S. 15-16.

¹¹⁴ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 46.

¹¹⁵ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 16-17.

¹¹⁶ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 49.

¹¹⁷ J.B.Estrade si o zjeveních dělal poznámky a roku 1888 je vydal jako knihu s názvem *Les Apparitions de Lourdes* (JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 120-121).

názor. Při tomto zjevení Paní sdělila Bernadettě tajemství, které bylo určeno jen jí, nemohla ho tedy nikomu říci.¹¹⁸

Následující den došlo k dalšímu zjevení, již osmému. Toto zjevení nesměřovalo k Bernadettě samotné, bylo pokáním za hříšné. Paní Bernadettu vyzvala, aby políbila zem, což také udělala právě jako výraz pokání. Během extáze přišel k jeskyni také náčelník četníků a vzkřikl na Bernadettu: „Aha, copak tady děláš, ty komediantko!“¹¹⁹ Ta na něj však vůbec nereagovala a dále pokračovala ve své modlitbě.¹²⁰

25. února se stalo deváté zjevení. Už od nočních hodin čekají u jeskyně lidé. Celkem je přítomno asi tři sta osob. Paní řekla Bernadettě, že se má napít z pramene, umýt se v něm a sníst bylinu, kterou tam najde. U jeskyně byla jen řeka Gava, žádný pramen se tam nenacházel. Bernadette pochopila, že musí pramen vyhrabat. Po chvíli hrabání se důlek začal plnit vodou. Byla to ale velmi špinavá voda, dosti blátivá. Přesto se Bernadette napila. Přihlížející lidé byli znechuceni a nechápali význam Bernadettiných skutků. Řekla jim, že všechno dělala kvůli hříšníkům. Charakter tohoto zjevení byl podobný jako u předchozího. Pramen se postupně zvětšoval a čistil.¹²¹ „Bahno se mění v čistou vodu. Lidé začínají chápat poselství, které žádá obrácení hříšníků.“¹²² Tento den byla Bernadette znovu vyslýchána, tentokrát u prokurátora. Nakonec Bernadettu propustil s tím, že už nesmí k jeskyni chodit.¹²³

26. února přišla k Soubirousovým na návštěvu Bernarde Castérot a prohlásila: „Já být na místě Bernadety, tak bych tam šla!“¹²⁴ Zjevení se tohoto dne nestalo. Bernadette se přes zákaz odebrala k jeskyni se svojí tetou Bernardou. U jeskyně čekalo již asi šest set lidí. Bernadette se pomodlila, ale Paní nepřišla. O den později, tedy 27. února došlo k desátému zjevení. Přítomných lidí bylo asi osm set. I toto zjevení bylo ve znamení pokání. Bernadette opět několikrát políbila zem. Otočila se k lidem a naznačila jim, aby sklonili hlavy. Všichni pochopili a uposlechli. I oni to udělali jako výraz pokání.¹²⁵

¹¹⁸ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 17-18.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 18.

¹²⁰ Tamtéž, s. 18.

¹²¹ Tamtéž, s. 18-19.

¹²² LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 53.

¹²³ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 19.

¹²⁴ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 56.

¹²⁵ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 19-20.

Také 28. února došlo k dalšímu zjevení, tentokrát již k jedenáctému. Tento den se u jeskyně shromáždilo asi dva tisíce přihlížejících. Tento rozhovor mezi Paní a Bernadettou byl určen pouze Bernadettě, a proto nevíme, co bylo jeho obsahem. Protože se u jeskyně shromažďovalo velké množství lidí a pramen byl značně poničený, několik dobrovolníků se ho rozhodlo opravit.¹²⁶

Ke dvanáctému zjevení došlo 1. března. Tento den se stalo však ještě něco významného. Catherine Latapie se brzy ráno ještě před zjevením vypravila k jeskyni, kde už čekalo mnoho lidí. Do opravené studánky ponořila pravou ruku, na kterou byla ochrnutá.¹²⁷ V tu chvíli pocítila, že je uzdravena, protože s rukou mohla hýbat a řekla: „Svatá Panno, právě jsi mě uzdravila! Nech mě vrátit se domů!“¹²⁸ Tento zázrak viděli přihlížející, kteří čekali na Bernadettu. Když dorazila na místo i ona, chtěla se začít modlit. Jedna žena ji ale poprosila, aby použila její růženec. Ona teda svolila. V extázi se Paní Bernadetty zeptala, kde má svůj růženec. Vyndala tedy z kapsy svůj a ukázala ho Paní. Když to však viděli ostatní lidé, začali také Paní ukazovat své růžence. Jednání Bernadetty i všech ostatních se opět stalo terčem posměchu, dokonce se o tom psalo v novinách.¹²⁹

2. března došlo již k třináctému zjevení. Tento den Paní řekla Bernadettě: „Jděte a řekněte kněžím, aby tu nechali postavit kapli. Chci, aby se sem přicházelo v procesích.“¹³⁰ Bernadette šla za doprovodu své tety za místním farářem D. Peyramalem. Ten řekl, že musí znát jméno té Paní, která si přeje nechat postavit kapli a zároveň musí u svých nohou nechat rozkvést růžový keř. Jestliže se to stane, pak splní její přání.¹³¹ I v Guadalupe se stalo znamení – Panna Maria nechala v zimě rozkvést horu.¹³² Otec Peyramale zřejmě očekával také takový nevyvratitelný důkaz. V Lurdách však rozkvetlo něco jiného. Nebyl to růžový keř, ale ve všem, co na tomto místě bylo postaveno z kamene, můžeme tento keř jako důkaz spatřovat.¹³³

Čtrnácté zjevení se stalo 3. března. Bernadette se pomodlila, ale nic se nestalo. Odešla, ale protože cítila, že by se k jeskyni měla ještě vrátit, učinila tak. Tentokrát se jí Paní zjevila a odůvodnila to tím, že ráno se zjevit nemohla, protože u

¹²⁶ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 20.

¹²⁷ Tamtéž, s. 48-49.

¹²⁸ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 58.

¹²⁹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 20-21.

¹³⁰ Tamtéž, s. 21.

¹³¹ Tamtéž, s. 21.

¹³² LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 62.

jeskyně byli lidé kvůli Bernadettě a ne kvůli ní. Chtěli vidět, jak se Bernadette chová v extázi, ale nezasloužili si to.¹³⁴

Patnácté zjevení se stalo 4. března. Tento den policejní komisař prohledal jeskyni, aby se ujistil, že tam není skryto něco, co by způsobovalo záři nebo něco podobného.¹³⁵ Byl to ale významný den, protože to byl poslední den z patnácti dní, které měla Bernadette chodit k jeskyni. To byl hlavní důvod, proč se toho dne sešlo u jeskyně několik tisíc lidí. Během tohoto zjevení nedošlo k ničemu zvláštnímu. Paní neřekla své jméno a růžový keř také nerozkvetl. Během následujících dní žila Bernadette každodenní život – chodila do školy. U jeskyně byl postaven skromný oltář a kdo chtěl, mohl přispět na stavbu kaple drobným finančním obnosem. Většina lidí však přispívala, protože chtěla vyhovět přání té Paní.¹³⁶

Šestnácté zjevení se stalo 25. března na mariánský svátek Zvěstování Panně Marii. Bernadette cítila, že musí jít k jeskyni. Když tam přišla, Paní už čekala ve výklenku jeskyně. Během modlitby Bernadettu napadlo, že by se mohla zeptat opět na jméno. Sotva se na to zeptala, Paní se vždy jen usmála. Když se zeptala na jméno už potřetí, neočekávala žádnou odpověď.¹³⁷ Ale Paní vzhlédla k nebesům a řekla: „Que soy era Immaculada Councepciou.“ „Já jsem Neposkvrněné Početí.“¹³⁸ Jakmile se Bernadette dozvěděla jméno, pospíchala za farářem D. Peyramalem sdělit mu toto jméno, které se právě dozvěděla a kterému nerozuměla. Farář se nad tím jménem podivil. Přemýšlel, zda je možné, aby Bernadette toto jméno zaslechla v kostele. Ale mše byla vedena ve francouzštině, kterou Bernadette neovládala, navíc toto jméno se Bernadette dozvěděla ve svém nářečí. O čtyři roky dříve, tedy roku 1854, papež Pius IX. vyhlásil dogma o Panně Marii a jejím početí bez prvotního hříchu.¹³⁹ Otec Peyramale tedy došel k závěru, že si to Bernadette opravdu nemohla vymyslet.¹⁴⁰

7. dubna došlo k předposlednímu, tedy sedmnáctému zjevení. Bernadette se jako obvykle modlila a zároveň držela v ruce svíčku. Foukal vítr, a tak ji chtěla před ním rukou chránit. Plamen svíčky se dotýkal její levé ruky, ale vůbec ji nepopálil.

¹³³ BAUSSAN, Ch. *Lourdes*. S. 42.

¹³⁴ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 22.

¹³⁵ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 62.

¹³⁶ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 22-23.

¹³⁷ Tamtéž, s. 23-24.

¹³⁸ ŠTAJNOCHR, V. *Panna Maria divotvůrkyně*. S. 210; JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 24.

¹³⁹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 24-25.

¹⁴⁰ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 71.

Dr. Dozous šel prohlédnout její ruku, ale nenašel žádné známky popálení.¹⁴¹ Když to uviděl, zvolal: „Není na nich nic!“¹⁴² V tomto případě se dá mluvit o zázraku, protože z lékařského hlediska není možné, aby se něco takového stalo.¹⁴³

Komisař nechal 4. května odstranit z jeskyně předměty, které tam donesli lidé. To se některým ale nelíbilo a jeskyni chtěli i nadále navštěvovat a chodit k prameni. To, co komisař udělal, nazývali svatokrádeží.¹⁴⁴ Od 15. června bylo zakázáno chodit k jeskyni úplně a vchod byl zabarikádován.¹⁴⁵

Osmnácté zjevení se stalo 16. července. Bernadette od posledního zjevení neměla potřebu k jeskyni chodit, a tak přestala. Toto místo se stalo předmětem neshod mezi městskou správou a věřícími lidmi. Oltář, který byl dříve u jeskyně postaven, byl rozbitý, vydali zákaz chodit k jeskyni a také byl oplocen přístup, aby tam opravdu nikdo nemohl chodit. Tohoto dne Bernadette slyšela hlas, který jí říkal, aby přišla k jeskyni. Protože byl přístup uzavřen, musela jít přes louku a zůstat na druhém břehu řeky. Při pohledu na skálu Bernadette okamžitě spatřila Pannu Marii. Po jejich setkání Paní odcházela a usmívala se přitom na Bernadettu. Toto bylo jejich poslední společné setkání u Massabielleské jeskyně.¹⁴⁶ Toto zjevení vypadalo podobně jako první – beze slov.¹⁴⁷ Bernadette o něm prohlásila: „Zdálo se mi, že jsem u jeskyně, ve stejné vzdálenosti jako dříve. Viděla jsem jenom svatou Pannu. Je to naposled na této zemi.“¹⁴⁸

2.2.3 Bernadette a její život po zjeveních

28. července 1858, tedy pouhých pár dní po posledním zjevení, nechal biskup Laurence zřídit komisi, která měla za úkol vyšetřit, zda jsou Bernadettina vidění pravá a vyřešit otázku zázračných uzdravení v lurdské vodě.¹⁴⁹ Komise musela prozkoumat Massabielleskou jeskyni, vyslechnout svědky zjevení,

¹⁴¹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 25.

¹⁴² LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 72.

¹⁴³ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 25-26.

¹⁴⁴ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 73.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 75.

¹⁴⁶ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 26-27.

¹⁴⁷ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 76.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 76.

¹⁴⁹ CAUJOLLE, M. *Lourdes : Od zjevení do pouti*. S. 11.

promluvit si se zázračně uzdravenými a samozřejmě znovu vyslýchat Bernadettu. Komisi trvalo čtyři roky, než dala dohromady veškerá svědectví a důkazy. 18. ledna 1862 vydal biskup Laurence pastýřský list, ve kterém prohlašuje, že Bernadettina vidění jsou pravá a uznal uzdravení jako zázračná.¹⁵⁰ Komise také souhlasila s tím, že Lurdy mohou být označeny jako poutní místo.¹⁵¹

Stavba baziliky, postavená na přání Panny Marie, byla dokončena v roce 1871. Návrh na tuto baziliku vzešel od faráře Peyramala. Bylo mnoho lidí, kteří cítili, že by měli jakýmkoli způsobem přispět, a tak se o to snažili jak modlitbou, tak různými finančními příspěvky.¹⁵²

V říjnu 1858 navštívil Lurdy tehdejší císař Ludvík III. a téhož roku vydal rozkaz, aby oplocení okolo Massabielleské jeskyně bylo odstraněno a jeskyně byla znovu pro všechny přístupná. To umožnilo Bernadettě opět navštěvovat jeskyni.¹⁵³ Francouzský sochař Joseph Hugues Fabisch¹⁵⁴ vytvořil sochu Panny Marie tak, jak ji popsala Bernadette. Tato socha od 4. dubna 1864 zdobí Massabielleskou jeskyni.¹⁵⁵

Protože zájem o Lurdy stoupal stejně tak jako počet zázračných uzdravení, rostl také zájem navštívit místo, kde žila Bernadette a při té příležitosti se jí zeptat na různé otázky spojené se zjeveními. To vše ji vyčerpávalo, ale stále ochotně odpovídala na všechno, na co byla tázána. Jak zde již bylo řečeno, farář Peyramale se stal Bernadettiným velkým zastáncem, a proto jí zařídil místo v útulku pro sestry, kde se v červenci 1860¹⁵⁶ ubytovala. Byla to pro Bernadettu jakási ochrana před širokou veřejností, a tak to místo přijala. Ačkoli nerada opouštěla svoji rodinu, brala to jako novou příležitost konečně dostat vzdělání, po kterém již od dětství tolik toužila.¹⁵⁷

V útulku zpočátku pomáhala v kuchyni a chodila do školy. Později ale také dostala další možnost, která se jí zalíbila – starala se o staré lidi. Došla k názoru, že pomáhat druhým je to, co by chtěla dělat a začala přemýšlet o tom, že by se mohla

¹⁵⁰ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 32.

¹⁵¹ JÄCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto nejslavnějších poutních míst v Evropě*. S. 80.

¹⁵² JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 33-34.

¹⁵³ Tamtéž, s. 32.

¹⁵⁴ Člen Lyonské akademie umění, žil v letech 1812-1886 (ŠTAJNOCHR, V. *Panna Maria divotvůrkyně*. S. 210; JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 33).

¹⁵⁵ JÄCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto nejslavnějších poutních míst v Evropě*. S. 80.

¹⁵⁶ CAUJOLLE, M. *Lourdes: Od zjevení do pouti*. S. 11.

¹⁵⁷ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 32.

stát řeholní sestrou.¹⁵⁸ Rodina Soubirousových se také mohla konečně přestěhovat na lepší místo k bydlení – do mlýna Lacadé.¹⁵⁹

2.2.4 Bernadette a její život v klášteře

Bernadette požádala o vstup do kláštera svatého Gildarda, kongregace milosrdných sester v dubnu 1866 a byla přijata. Od 7. července 1866 byl neverský klášter jejím druhým domovem. V klášteře zůstala až do své smrti, tedy do roku 1879, kdy podlehla nemoci. 29. července se stala novickou¹⁶⁰ a přijala řeholní jméno Marie-Bernarda.¹⁶¹ Bohužel brzy po vstupu do kláštera Bernadette onemocněla. K jejím zdravotním potížím se totiž přidalo chrlení krve, jeden z příznaků plicní tuberkulózy. Její stav byl velmi vážný, lékař se domníval, že nepřežije noc, a proto se k ní téže noci dostavil biskup, aby Bernadette mohla složit řeholní slib „in articulo mortis“¹⁶². Následující den její stav vypadal o mnoho lépe, dalo se mluvit o zázraku.¹⁶³ V prosinci toho roku však přichází další smutná zpráva – zemřela Bernadettina matka Louisa ve věku 41 let.¹⁶⁴

Roku 1867 Bernadette složila věčný slib chudoby, čistoty a poslušnosti. Avšak stále zůstávala ve stejném klášteře na rozdíl od ostatních sester, které odešly do jiných, aby mohly pomáhat v nemocnicích či školách. Jedním důvodem mohl být již zmiňovaný zdravotní stav, dalším důvodem byla ochrana před lidmi, tedy ten samý důvod, kvůli kterému šla dříve do útulku.¹⁶⁵ V březnu 1871 se dozvěděla o smrti svého otce François.¹⁶⁶

¹⁵⁸ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 33.

¹⁵⁹ CAUJOLLE, M. *Lourdes : Od zjevení do pouti*. S. 11.

¹⁶⁰ Novic je „Uchazeč o přijetí do kláštera. Každý nový člen klášterní komunity, než je přijat, musí se podrobit zkouškám a projít zkušebním obdobím (noviciátem).“ (PAVLINCOVÁ, H. a kol. *Slovník : judaismus, křesťanství, islám*. S. 246).

¹⁶¹ CAUJOLLE, M. *Lourdes : Od zjevení do pouti*. S. 11-12.

¹⁶² V nebezpečí smrti (JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 34).

¹⁶³ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 34.

¹⁶⁴ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 13. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/bernadette-soubirous/temps-de-la-vie-consacree>.

¹⁶⁵ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 34.

¹⁶⁶ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 13. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/bernadette-soubirous/temps-de-la-vie-consacree>.

V klášteře dělala práci pomocné ošetřovatelky na ošetřovně. I toto byla práce, která ji naplňovala, protože byla v kontaktu s druhými lidmi, kterým mohla pomáhat. Hlavní sestra však onemocněla a o několik měsíců později zemřela, a tak ji musela nahradit Bernadette. Nicméně Bernadette je od roku 1873 opět nemocná, vrátilo se jí chrlení krve. Práci ošetřovatelky musela opustit a věnovala se lehčí práci – vyšívání kněžských rouch. Od roku 1877 se nemoc ještě více zhoršuje. Postupně se přidává další příznak nemoci – silný otok pravého kolena, který znamená tuberkulózu v kolenním kloubu.¹⁶⁷ Je zajímavé, že Bernadette nebyla nikdy uzdravena, ačkoli ona byla tou osobou, která vyhrabala pramen a který již uzdravil tolik lidí.

Bernadette měla po zbytek svého života veliké bolesti, chodila s berlemi nebo musela být přenášena. Ale stále chtěla být užitečná, tak se snažila zdobit malovaná vajíčka, která sestry rozdávaly jako dary. Během své nemoci přijala celkem čtyři „poslední pomazání“.¹⁶⁸ K tomu poslednímu došlo 28. března 1879, dva týdny před její smrtí.¹⁶⁹ Bernadette řekla o svátosti pomazání nemocných: „Pokaždé jsem se uzdravila, když jsem je přijala.“¹⁷⁰ Trpící a v bolestech zemřela ve věku třiceti pěti let Bernadette Soubirous 16. dubna 1879 ve velikonočním týdnu ve tři hodiny odpoledne, symbolicky ve stejný čas jako zemřel Ježíš.¹⁷¹ Dnes je Bernadette patronkou pastýřů a pomocnicí nemocných.¹⁷²

2.2.5 Události po smrti Bernadetty

Po její smrti bylo tělo ještě čtyři dny v otevřené rakvi, aby se všichni věřící mohli přijít rozloučit. Její rakev byla uložena v kapli svatého Josefa v Nevers.¹⁷³ Celkem třikrát byla tato rakev otevřena – poprvé v září 1909, podruhé v dubnu 1919 a naposledy v dubnu 1925. Velkým překvapením bylo, že její tělo zůstalo

¹⁶⁷ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 35.

¹⁶⁸ Pomazání nemocných je „Svátost, jíž nemocný prostřednictvím svatého oleje a kněžskou modlitbou nabývá milosti ke spasení duše a k prospěchu těla.“ (PAVLINCOVÁ, H. a kol. *Slovník : judaismus, křesťanství, islám*. S. 262).

¹⁶⁹ CAUJOLLE, M. *Lourdes : Od zjevení do pouti*. S. 12.

¹⁷⁰ LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. S. 182.

¹⁷¹ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 35-36.

¹⁷² RAVIK, S. *Velká kniha světců*. S. 164.

¹⁷³ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 37.

neporušené. Od 3. srpna 1925 je možné její tělo vidět skrz skleněnou rakev, ve které nyní odpočívá.¹⁷⁴

Poprvé byla za přísných podmínek rakev otevřena při přípravách k Bernadettině beatifikaci.¹⁷⁵ Zvláštností bylo i to, že při otevření rakve nebyl cítit žádný zápach. K blahořečení došlo 14. června 1925 v bazilice Svatého Petra v Římě a vykonal ho papež Pius XI. Tohoto obřadu se zúčastnil její bratr Petr Bernard ve věku šedesáti šesti let, v té době jediný žijící sourozenec.¹⁷⁶ K ještě významnější události došlo 8. prosince 1933. Papež Pius XI. blahoslavenou Bernadettu prohlašuje za svatou.¹⁷⁷ Mezi přítomnými byli i příbuzní Bernadetty, sestry z neverského kláštera i bývalý soused rodiny Soubirous Justin Bouhort, kterému bylo sedmdesát sedm let. Tento člověk byl zajímavý tím, že byl ve svých dvou letech uzdraven v lurdské vodě, když byl těžce nemocen a málem zemřel.¹⁷⁸

Dnes se slaví v katolické církvi 11. února svátek Panny Marie Lurdské. Tento den se připomíná výročí od prvního zjevení Panny Marie v Lurdách. Svátek zavedl roku 1907 papež Pius X. Tento den je také Světovým dnem nemocných. Byl zaveden 13. května 1992 papežem Janem Pavlem II. Letos se tento den slaví v Římě a Lurdách. V roce 2007 se Světový den nemocných slavil v Jižní Koree.¹⁷⁹

¹⁷⁴ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 13. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/bernadette-soubirous/corps-de-bernadette>.

¹⁷⁵ Beatifikace je „Prohlášení zemřelého člena římskokatolické církve za blahoslaveného (beatus) na základě schválení jeho veřejného kultu v církevní provincii, diecézi nebo řeholním řádu.“ (PAVLINCOVÁ, H. a kol. *Slovník : judaismus, křesťanství, islám*. S. 146-147).

¹⁷⁶ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 37.

¹⁷⁷ Kanonizace (svatořečení) je „Prohlášení zemřelého člena římskokatolické nebo pravoslavné církve za svatého spojené se schválením jeho veřejného kultu. ... Předmětem celého šetření je život kandidáta (vita), jeho ctnosti (virtutes), případně mučednictví (martyrium) a zázraky (miracula), jež se staly na jeho přímluvu.“ (PAVLINCOVÁ, H. a kol. *Slovník : judaismus, křesťanství, islám*. S. 207-208).

¹⁷⁸ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 37-38.

¹⁷⁹ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 14. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/evenement/actu-fete-notre-dame-de-lourdes-11-fevrier-2010>.

2.3 Lurdy dříve a dnes

2.3.1 Lurdská svatyně

To, co dnes nejvíce přitahuje návštěvníky do Lurd, je Lurdská svatyně: Massabielleská jeskyně, baziliky Neposkvrněného početí a Panny Marie Růžencové a Krypta. Dále tam můžeme najít baziliku Svatého Pia X., křížovou cestu či kostel Svaté Bernadetty. Před bazilikami je esplanáda¹⁸⁰, která slouží ke shromažďování poutníků. Najdeme tam také Informační centrum, které pomůže poutníkům se zorientovat.¹⁸¹ „Posvátné se prý pozná také tak, že je to cosi neužitečného, čeho si však lidé cení nezdědka víc než vlastního života.“¹⁸²

„Pro většinu dnešních lidí jsou kostely pouhými musey mrtvých náboženství. Chování turistů, navštěvujících katedrály v Evropě, jasně ukazuje, jak naprosto zmizel náboženský cit z moderního života.“¹⁸³ Tato myšlenka je pravdivá, ale v případě Lurd se to nezdá. Tam stále jezdí lidé nábožensky založení, ale i ti, kterým toto založení chybí. Řada z nich zjišťuje, že Lurdy mají svůj duchovní rozměr a nejsou jen dalším museem.

Bazilika Notre-Dame-du-Rosaire (Panny Marie Růžencové) byla stavěna v letech 1883 až 1889 podle návrhu Léopolda Hardyho. Vysvěcena byla v roce 1901. Je v románsko-byzantském stylu ve tvaru kříže.¹⁸⁴

Bazilika Neposkvrněného početí se nachází na vrcholku skály a byla stavěna v letech 1866 až 1871 podle návrhu Hippolyte Duranda. Tato bazilika byla vysvěcena 15. srpna 1871 tarbeským biskupem Pichenotem.¹⁸⁵

Bazilika Svatého Pia X. byla vysvěcena 25. března 1958 ke stému výročí zjevení. Zajímavostí může být to, že tato bazilika se nachází v podzemí. Má tvar převrácené lodě, kapacitu 25 000 míst a vynikající akustiku.¹⁸⁶

¹⁸⁰ Esplanáda je „velké, upravené volné prostranství před budovou“ (KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. S. 148).

¹⁸¹ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 18. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/centre-information>.

¹⁸² NEUBAUER, Z. O posvátnosti místa - genius loci. In *O posvátnu : Sborník příspěvků z kolokvia*. S. 55.

¹⁸³ CARREL, A. *Člověk tvor neznámý*. S. 119.

¹⁸⁴ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 15. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/la-basilique-notre-dame-du-rosaie>.

¹⁸⁵ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 15. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/basilique-de-l-immaculee-conception>.

Místo, kde se vše odehrálo a hlavní důvod, kvůli kterému jsou Lurdy proslaveny, se nazývá Massabielleeská jeskyně. Massabielle znamená „stará skála“. Celá skála je vysoká 27 metrů, jeskyně měří 3,8 metru. Výklenek, ve kterém se zjevila Panna Maria, měří 2 metry a od roku 1864 do současnosti je v něm socha Panny Marie. Sochu můžeme vidět i v noci, protože je osvětlená. Pod ní je veliký svícen, který ji také osvětluje a který symbolizuje modlitby. Proto na toto místo lidé přicházejí se svíčkami.¹⁸⁷ „Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života“ (Jan 8,12).

Dnes se lidé u jeskyně modlí, obdivují pramen, který vytryskl díky Bernadettě, dotýkají se stěn jeskyně. Voda z pramene je vedena do bazénků, kde se koupou poutníci. U jeskyně se také konají mše.¹⁸⁸

Krypta byla první kaplí, která byla postavena na přání Panny Marie, které Bernadettě zjevila. Stavba se začala stavět 14. října 1862, vysvěcená byla 19. května 1866 za přítomnosti Bernadetty. Vše bylo pod vedením architekta Hippolyte Duranda.¹⁸⁹

2.3.2 Lurdy a jiné zajímavosti

Další zvláštností je křížová cesta. Znamená určité pokání, možnost k zamyšlení se nad životem Ježíše odsouzeného k ukřižování. Představuje ji patnáct zastavení. Je dlouhá 1500 metrů a najdeme ji na vršku Espélugues.¹⁹⁰

V Lurdách se nachází také kostel svaté Bernadetty. Ten nepatří do komplexu svatyně, nachází se na druhém břehu řeky Gavy. Tento kostel byl slavnostně

¹⁸⁶ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 15. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/basilique-saint-pie-x>.

¹⁸⁷ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/la-grotte-de-lourdes>.

¹⁸⁸ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/la-grotte-de-lourdes>.

¹⁸⁹ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/la-crypte>.

¹⁹⁰ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/chemin-de-croix-des-espelugues>.

otevřen 25. května 1988 tarbeským a lurdským biskupem Donze. Kostel byl postaven na místě, kde se 16. července 1858 Bernadette modlila a zažila své poslední zjevení. Policie totiž hlídala jeskyni, a tak Bernadette musela zůstat na druhém břehu řeky, odkud ale také viděla na jeskyně. Tento kostel má kapacitu 5000 míst, z toho je 300 míst vyhrazeno pro nemocné.¹⁹¹

2.3.3 Lurdy jako naděje na uzdravení

Hlavním důvodem, proč do Lurd jezdí nemocní a postižení, je naděje, že se zde uzdraví. Ačkoli se většina z nich nevyлéčí, alespoň načerpá duševní sílu a posílí si svoji víru. To, co je jejich jedním z cílů poutě do Lurd, je navštívit bazény a umýt se v lurdské vodě. Také je možné načerpat si vodu z fontánky. Tento pramen Bernadette vyhrabala rukama 25. února 1858 při devátém zjevení. Každý rok se v bazéncích umyje asi 350 000 poutníků. Umýt se v této vodě může každý – zdravý i nemocný.¹⁹²

Bylo prokázáno, že se jedná o obyčejnou, lehce vápenitou vodu, která nemá žádné léčivé ani jiné účinky. Těchto bazének je 17 a ve skutečnosti to jsou mramorové vany, do kterých je napuštěna lurdská voda. Nic se neplatí za umytí v těchto bazéncích. Do koupele se nenosí žádné oblečení, což může některým lidem ale vadit. Během koupele jsou totiž k dispozici pomocníci, kteří pomáhají nemocným s koupelí.¹⁹³

Uctívání a obliba Panny Marie Lurdské se rozšířily také v České republice. V kostelech byly vystavěny napodobeniny Massabielleské jeskyně, oltáře nebo kaple zasvěcené Panně Marii Lurdské a sochy či obrazy zobrazující Pannu Marii Lurdskou. Sochu Panny Marie Lurdské a svaté Bernadetty najdeme v kostele Svatého Ignáce v Praze. Imitace jeskyně se nachází například v Dřížné u Přepych

¹⁹¹Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 13. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/l-eglise-sainte-bernadette%20%20>.

¹⁹² Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 13. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/piscines>.

¹⁹³ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 13. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/les-signes/le-signe-de-l'eau> ; <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/textes-fondamentaux/piscines-operation-siloe>.

(okres Rychnov nad Kněžnou), v Bohuticích (okres Znojmo), v Žulové (okres Jeseník), ale i na dalších místech. Kaple zasvěcená Panně Marii Lurdské je v Hosíně u Českých Budějovic.¹⁹⁴

2.3.3.1 Uzdravení

Od zjevení a objevení lurdkého pramene až do dnešních dní bylo podáno okolo sedmi tisíc žádostí o prohlášení o zázračném uzdravení. Uznáno však bylo jen 67 žádostí. Žádosti se zpracovávají v *Bureau des Constatations Médicales*¹⁹⁵, která sídlí v Lurdách. Tato kancelář své poznatky posílá dál do *Comité Médical International de Lourdes*¹⁹⁶ a posuzuje to i kanonická komise. Aby mohlo být uzdravení prohlášeno za zázračné, jsou ustavena přísná kritéria pro posuzování. Je nutná spolupráce církve a lékařů. Toto zkoumání probíhá v pěti etapách.¹⁹⁷

V první fázi musí dotyčná osoba, která pocítila změnu svého zdravotního stavu a domnívá se, že tomu tak je na přímluvu Panny Marie Lurdské, nahlásit tuto skutečnost. Toto prohlášení je sepsáno a uloženo v Lékařské kanceláři v Lurdách. Je třeba provést mnohá lékařská vyšetření, aby se zjistilo, zda se nejedná o podvod a zda dotyčná osoba opravdu už netrpí nemocí nebo má tento pocit jen přechodně. Lékař musí projít vývoj nemoci a její příznaky. Je potřeba ujasnit okolnosti, za kterých se uzdravení stalo - zda k tomu došlo v Lurdách nebo mimo ně. Tento krok je také administrativní záležitostí, tedy je nutné vyplnit spoustu dokumentů. Na konci této fáze lékař může rozhodnout, jak se situace má a pokud došlo k uzdravení, může se žádost posunout do další fáze.¹⁹⁸

¹⁹⁴ ŠTAJNOCHR, V. *Panna Maria divotvůrkyně*. S. 210-211.

¹⁹⁵ Lékařská kancelář (překlad autorky).

¹⁹⁶ Mezinárodní lékařský výbor (překlad autorky).

¹⁹⁷ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 11. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/guerisons-et-miracles/Reconnaissance-d'un-miracle>.

¹⁹⁸ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 11. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/guerisons-et-miracles/Reconnaissance-d'un-miracle>.

Ve druhém kroku se musí vše prověřit jak ze strany lékařů, tak ze strany církve. V další fázi se zkoumá, zda konkrétní uzdravení může být uznáno jako zázračné – zda splňuje všechny podmínky :¹⁹⁹

1. nemoc musí být závažná s nepříznivou prognózou, je nevyлéčitelná nebo je velmi náročné ji vyléčit
2. diagnóza nemoci musí být jasná a přesná
3. nemoc musí být organická
4. příčinou vyléčení nesmí být předchozí léčba
5. uzdravení musí nastat náhle
6. uzdravení musí být úplné
7. musí to být trvalé vyléčení²⁰⁰

V předposlední fázi se vyléčení potvrdí. *Comité Médical International de Lourdes* nese plnou zodpovědnost za rozhodnutí. Nakonec je uzdravení uznáno jako zázračné.²⁰¹

Jak již bylo řečeno, celkem je oficiálně prohlášeno za zázračně uzdravené 67 osob. Z toho tvoří 80 % ženy. Lidé, kteří jsou zázračně uzdraveni, pochází z těchto zemí: Francie, Itálie, Belgie, Německo, Rakousko a Švýcarsko. 49 zázračně uzdravených bylo uzdraveno díky lurdské vodě, z toho 39 lidí bylo přímo ponořeno do bazénku naplněného lurdskou vodou.²⁰² Dosud tam bylo uzdraveno mnoho druhů nemocí, ale ještě nikdy nebyla vyléčena genetická choroba ani nedorostla amputovaná končetina.²⁰³

¹⁹⁹ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 11. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/guerisons-et-miracles/Reconnaissance-d'un-miracle>.

²⁰⁰ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 11. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/guerisons-et-miracles/Reconnaissance-d'un-miracle>.

²⁰¹ Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 11. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/guerisons-et-miracles/Reconnaissance-d'un-miracle>.

²⁰² Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 11. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/guerisons-et-miracles/liste-des-miracles>.

²⁰³ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 113.

2.3.4. Postoje vůči Lurdám

Na tomto místě vyvstává otázka, jaké postoje vůči Lurdám je možné mít a jaký je dnešní pohled na toto místo. Najdeme totiž odpůrce, kteří se staví proti Lurdám a nevěří tomu, co se tam stalo, ale i příznivce Lurd, kteří o nich napsali slavná díla. Zde v krátkosti představíme jednoho zástupce z obou pohledů.

Významným francouzským spisovatelem 19. století, který patří mezi tyto odpůrce a dokonce napsal i výsměšné dílo s názvem *Lourdes*, je E. Zola. Ačkoli se snažil napadnout Lurdy tím, že v tomto díle o nich psal kriticky, dosáhl právě opačného účinku. Díky jeho dílu přibylo poutníků, kteří přijeli toto místo navštívit.²⁰⁴

Naopak dílo, které je psáno v opačném stylu, je *Píseň o Bernadettě* od F. Werfela. Werfel dal během 2. světové války v Lurdách slib, že když se mu podaří ve zdraví dostat pryč z Evropy, napíše dílo o Bernadettě. Podařilo se mu to a svůj slib v roce 1941 splnil. Toto dílo líčí Bernadettin život.²⁰⁵

Zde vidíme dva protichůdné názory na stejnou věc. Ale kde je pravda? V dnešní době technologií, které jsou pro náš život již samozřejmostí, stále vyhledáváme poutní místa. My si toto putování ve 21. století ulehčujeme. Existují totiž vyspělé technologie, které nám s tím pomáhají. Podstatně se od středověku změnil způsob dopravy. Dříve byla pouť záležitostí několika týdnů až měsíců, dnes je to pro nás jeden týden. Dříve pouť představovala mnohá nebezpečí na cestách, dnes cestujeme pohodlně. Ale částečně se okrádáme o zážitek toho, že tu pouť nevykonáme sami svým vlastním úsilím. Důležité však je to, že vnitřní podstata, proč se na pouť vydáváme a proč to lidé dělali i dříve, zůstává stejnou.

²⁰⁴ JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře*. S. 136-137.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 133-134.

Závěr

Ve své práci jsem se snažila popsat základní jevy, které se týkají poutí a nahlížet na pouť jak z hlediska historického, tak z hlediska dnešního člověka. Důležité je definování pojmů, které jsem učinila hned na začátku a též udělala základní rozdělení poutí jakožto antropologického fenoménu. Podstatná je motivace, která je zde také široce popsána. První část této práce tvoří teoretické vymezení, které má sloužit ke konkrétnímu zobrazení poutního místa Lurd.

Ve druhé části jsem se věnovala přímo Lurdám. Nezbytnou součástí Lurd je i jejich historie, která je nepochybně spjata s Bernadettou Soubirous, která ve svém dětství prožila 18 zjevení a od té doby tam došlo k zázračným uzdravením, která nejsou lékaři schopni vysvětlit.

Lidé jezdí na poutní místa načerpat psychické zdraví a vnitřní energii. Někdy se stane, že se někdo uzdraví i fyzicky. Ale i když se neuzdraví tělo, opakovaně se tam někteří vrací, neztrácí víru a snaží se načerpat alespoň to psychické zdraví.

Tato práce se snažila ukázat důležitost poutí a poutních míst pro středověkého člověka a pro člověka 21. století. Je vidět, že pouť vždy byla součástí života lidí, jen se trochu změnila jejich motivace – ta je určena dobou, ve které žijeme. Středověký člověk měl jiné důvody, které ho vedly k tomu, aby vykonal pouť, než má člověk v dnešní době. Když to však posuneme do dnešního významu, vidíme, že si jsou tyto důvody velmi podobné např. poděkování, prosba za uzdravení a jiné.

Významné místo mají v rámci poutních míst mariánská poutní místa. Lurdy jsou jeho typickým příkladem. Tato místa nám mají sdělit nějaká poselství, která jsou předávána vybraným lidem, v našem případě Bernadettě. Bohužel o lurdských poselství toho není mnoho známo, často byla určena jen přímo Bernadettě. Panna Maria se snaží prostřednictvím jiných osob (většinou dětí) vzkázat lidstvu zprávu, co je třeba změnit.

Zajímavé je, že i moderní člověk obklopený technologií má stále důvody vykonávat pouť a jezdit na místo, které má kořeny ve druhé polovině 19. století, ale stále si uchovává význam i pro nás. Je důležité si uvědomit, že Lurdy jsou součástí evropského kulturního dědictví. Zdá se, že úcta k posvátnému dnešnímu člověku už

mnohé neříká, přesto Lurdy jsou důkazem toho, že opak je pravdou. I Bernadette Soubirous byla ve své době terčem posměchu, co teprve dnešní člověk, který tomu všemu věří? Lurdy jsou však důkazem toho, že i v moderní době se mohou dít zázraky, které jsou racionálně nevysvětlitelné.

Použitá literatura

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. 4. přeprac. vyd. Praha : Česká biblická společnost, 1993. ISBN 80-900881-7-1.

BAUSSAN, CH. *Lourdes.* Grenoble : J.Rey, B.Arthaud, 1928.

BOWIE, F. *Antropologie náboženství.* Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9.

CARREL, A. *Člověk, tvor neznámý.* 2.vyd., Praha : Julius Albert, 1939.

CAUJOLLE, M. *Lourdes : Od zjevení do pouti.* Barbera del Valles : Granada, 2009. ISBN 978-2-3508-0085-1.

Cesty Kryštofa Kolumba : Deníky, listy, dokumenty. Praha : Orbis, 1958.

ČERNOUŠEK, M. Lurdy. *Reflex*, 2003, roč. 14, č. 1, s. 60-63. ISSN 0862-6634.

LE GOFF, J., SCHMITT, J. - C. *Encyklopedie středověku.* 2. vyd., Praha : Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-917-1.

LE GOFF, J. *Středověká imaginace.* Praha : Argo, 1998. ISBN 80-7203-074-4.

LE GOFF, J. *Středověký člověk a jeho svět.* 2. vyd., Praha : Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-682-4.

HRUBÝ, D. Lurdy-místo zázraků. *Reflex*, 2008, roč. 19, č. 8, s. 68-71. ISSN 0862-6634.

JÄCKLE, C. *Slavná poutní místa : Sto nejslavnějších poutních míst v Evropě.* Praha: Grafoprint - Neubert; Dačice : Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-85785-47-1, 80-7192-153-X.

JEČMÍNEK, V. *Lurdy očima lékaře.* Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2000. ISBN 80-7266-050-0.

- KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 3.vyd., Praha : SPN, 1985. ISBN 14-621-85.
- Kolektiv autorů, *Encyklopedický slovník*. Praha : Odeon, 1993. ISBN 80-207-0438-8.
- LAURENTIN, R. *Život svaté Bernadety*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-084-3.
- NEŠPOR, Z., LUŽNÝ, D. *Sociologie náboženství*. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-251-5.
- NEUBAUER, Zdeněk. O posvátnosti místa-genius loci. In *O posvátnu: Sborník příspěvků z kolokvia*. Praha : Česká křesťanská akademie, 1993. ISBN 80-85795-01-9.
- ODEHNAL, F. *Poutní místa Moravy a Slezska*. Praha : DEBORA, 1995. ISBN 80-85923-08-4.
- OHLER, N. *Cestování ve středověku*. Jinočany : H&H, 2003. ISBN 80-86022-90-0.
- OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Praha : Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-510-0.
- OTTO, J. *Ottův slovník naučný : ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 20.díl. Praha : Otto, 1903.
- PAVLINCOVÁ, H. a kol. *Slovník : Judaismus, křesťanství, islám*. Praha : Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0440-6.
- PRESS, F. *Maria : Mariánská zjevení a poselství lidem 20. století*. 5. vyd., Brno : Mariánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-901553-5-0.
- RAVIK, S. *Velká kniha světců*. Praha : Regia, 2002. ISBN 80-86367-24-X.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-547-4.
- SCHAUBER, V., SCHINDLER, H. M. *Rok se svatými*. 3. vyd., Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-650-7.

SOKOL, J. *Člověk a náboženství : Proměny vztahu člověka k posvátnému*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-886-4.

SOUKAL, J. a kol. *Literatura pro I. ročník gymnázií*. Praha : SPN, 2001. ISBN 80-7235-154-0.

ŠTAJNOCHR, V. *Panna Maria Divotvůrkyně*. Uherské Hradiště : Slovákcké muzeum, 2000. ISBN 80-86785-10-9.

WEBER, M. *Sociologie náboženství*. Praha : Vyšehrad, 1998. ISBN 80-7021-240-3.

Elektronické zdroje:

Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. od 10. 2. do 18. 2. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/>.

Lourdes france, le site officiel des Sanctuaires vous accueille [online], [cit. 5. 3. 2010]. Dostupné na : http://www.lourdes-france.org/upload/pdf/gb_guerisons.pdf.

Pouť po svatojakubské cestě do Santiaga de Compostela – ULTREIA [online], [cit. 25. 2. 2010]. Dostupné na : <http://www.ultreia.cz/uvod/jak-vznikla-pout/>.

Anotace

Putování spolu s vykonáváním poutí a navštěvováním poutních míst vždy patřilo neodmyslitelně do lidského života. Kořeny křesťanských poutních míst navazujících na židovskou tradici najdeme zřejmě v Jeruzalémě. V současné době i moderní člověk má potřebu stále tato místa vyhledávat a obracet se na ně nejen v nouzi. Práce popisuje základní momenty týkající se poutních míst a jeho proměn v dějinách.

Také se zabývá jedním z nejnavštěvovanějších evropských poutních míst, které se nachází ve Francii – Lurdy. Zahrnujeme je mezi kulturní dědictví a chápeme jako součást evropské identity. Toto místo není jen další v řadě evropských chrámů a kostelů, kde obdivujeme památky. Ale toto místo nás stále dokáže oslovit i duchovně. Lurdy patří mezi mariánská poutní místa a jsou proslaveny díky Bernadettě Soubirous, která v roce 1858 měla opakovaně zjevení Panny Marie.

Práce se snaží mimo jiné také vystihnout význam poutních míst pro člověka středověkého a moderního a popsat, jaké postoje k nim zaujímají či jak se jejich přístup změnil.

Annotation

The peregrination, the pilgrimage and the visiting of pilgrim places have always belonged to the human lives inherently. The roots of Christian pilgrim places following Jewish tradition may be probably found in Jerusalem.

Currently the modern man has a need to find these places and address to them not only in pressure. This bachelor thesis describes key moments concerning the pilgrim places and their transformations in the history.

The bachelor thesis is focused on the one of the most visited European pilgrim places which is situated in France – Lourdes. We include it in cultural heritage and we understand it as a part of the European identity. This place is not like other cathedrals and churches which we admire as the monuments. This place can address us spiritually. Lourdes is one of the Marian pilgrim places and it is famous thanks to Bernadette Soubirous who repeatedly had apparitions of Our Lady in 1858.

The bachelor thesis also tries to represent the importance of the pilgrim places for the medieval and for the modern man and to describe their attitudes to them or how their approach has changed.

Seznam příloh

Obr. č. 1 Bernadette Soubirous v dětství

Obr. č. 2 Bernadettino zachovalé tělo

Obr. č. 3 Bazilika Neposkvrněného početí

Obr. č. 4 Massabielleská jeskyně

Obr. č. 5 Lurdská svatyně

Obr. č. 6 Růžencová bazilika

Obr. č. 7 Mariánské procesí

Tab. č. 1 Seznam uzdravených v Lurdách

Přílohy

Obr. č. 1 Bernadette Soubirous v dětství (Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/bernadette-soubirous/temps-du-bonheur>).

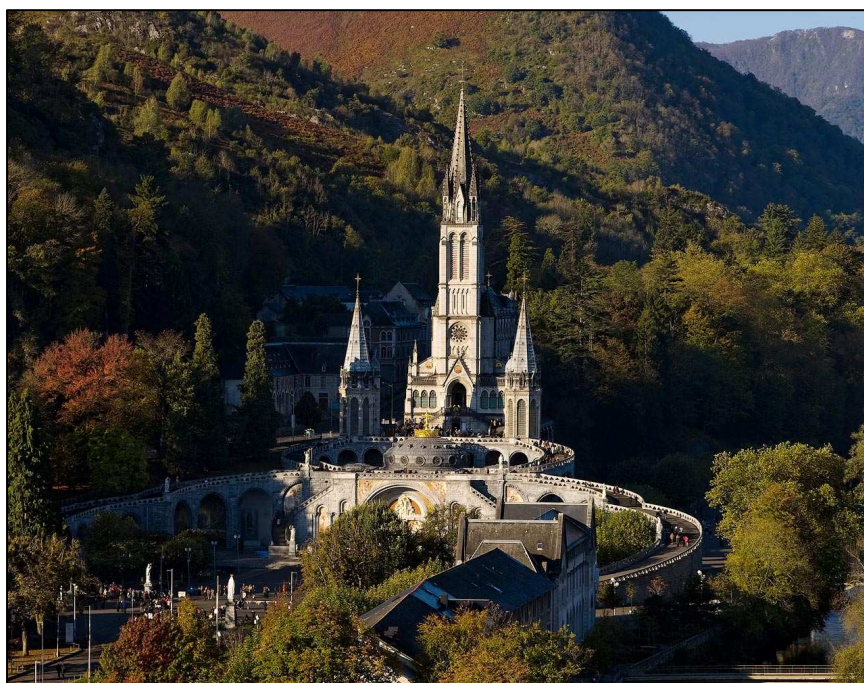
Obr. č. 2 Bernadettino zachovalé tělo (Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/approfondir/bernadette-soubirous/corps-de-bernadette>).

Obr. č. 3 Bazilika Neposkvrněného početí (Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné na : <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/basilique-de-l-immaculee-conception>).

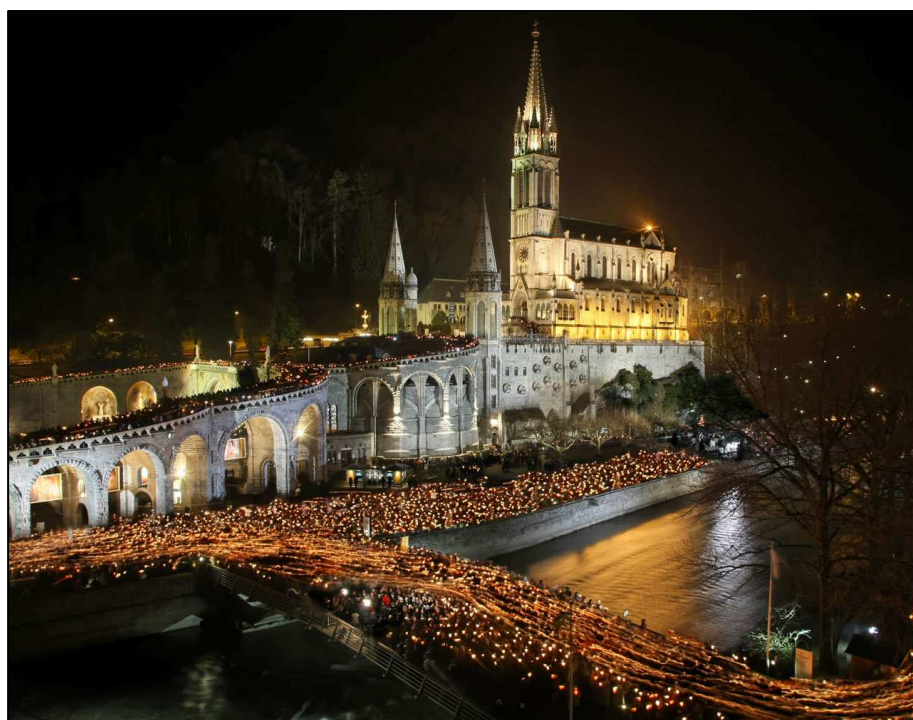
Obr. č. 4 Massabiellecká jeskyně (Bienvenue sur le site officiel des Sanctuaires Notre-Dame de Lourdes (France) | Lourdes [online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné na: <http://fr.lourdes-france.org/sejour-a-lourdes/carte-de-lourdes/la-grotte-de-lourdes>).

Obr. č. 5 Lurdská svatyně (Lourdes france, le site officiel des Sanctuaires vous accueille [online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné na : http://www.lourdes-france.org/upload/images/fonds-ecran/sanctuaires_1280x1204.jpg).

Obr. č. 6 Růžencová bazilika (Lourdes France, le site officiel des Sanctuaires vous accueille [online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné na : http://www.lourdes-france.org/upload/images/fonds-ecran/basilique_roseire_1280x1024.jpg).

Obr. č. 7 Mariánské procesí (Lourdes france, le site officiel des Sanctuaires vous accueille [online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné na : http://www.lourdes-france.org/upload/images/fonds-ecran/procession_1280x1024.jpg).

Tab. č. 1 Seznam uzdravených v Lurdách (Lourdes france, le site officiel des Sanctuaires vous accueille[online], [cit. 5. 3. 2010].
Dostupné na : http://www.lourdes-france.org/upload/pdf/gb_guerisons.pdf).

The cures at Lourdes recognised as miraculous by the Church

Present	Name and Domicile	Nature of illness	Age at the date of the cure	Diocese and Date of Recognition
1	Mrs LATAPIE Catherine Known as -CHOUAT of Loubajac (France)	Ulnar Paralysis due to traumatic elongation of the brachial plexus for 18 months	About 38 years old on 1-3-1858	
2	Mr. BOURIETTE, Louis Of Lourdes (France)	20 year old injury to the right eye with blindness for 2 years	54 years old in March 1858	
3	Mrs. CAZENAVE, Blaisette, (née Soupène) of Lourdes (France)	Chemosis or chronic conjunctivitis with ectropion for 3 years	about 50 years old in March 1858	Tarbes, Mandate Of
4	Mr. BUSQUET Henri Of Nay (France)	Fistular adenitis of the base of the neck (undoubtedly Tubercular) for 15 months	about 15 years old on 28-4 –1858	Monseigneur Laurence, on
5	Mr. Bouhort Justin of Lourdes (France)	Chronic post-infective malnutrition with retarded motor development. Diagnosis at the time: "consumption"	2 years old on 6-7-1858	18-1-1862.
6	Mrs. RIZAN Madeleine Of Nay (France)	Left hemiplegia for 24 years	about 58 years old on 17-10-1858	
7	Miss MOREAU Marie, Of Tartas (France)	Major diminution of vision with inflammatory lesions especially of the right eye, progressing over 10 months	about 17 years old on 9-11-1858	
8	Mr. DE RUDDER Pierre, Of Jabbeke (Belgium)	Ununited fracture of the left leg with pseudarthrosis.	52 years old on 7-4-1875	Bruges (Belgium) 25-7-1908
9	Miss DEHANT Joachime, Of Gesves (Belgium)	Ulcer of the right leg with extensive gangrene.	29 years old on 13-9-1878	Namur (Belgium) 25-4-1908
10	Miss SEISSON Elisa, Of Rognonas (France)	Cardiac hypertrophy with oedema of the lower limbs.	27 years old on 29-8-1882	Aix-en-Provence 2-7-1912
11	Sister EUGENIA, (Marie MABILLE), Of Bernay (France)	Abscess in the right iliac fossa with vesical and colic fistulae, bilateral phlebitis	28 years old on 21-8-1883.	Evreux 30-8-1908
12	Sister Julienne, (Aline BRUYERE) Of La Roque (France)	Cavitating pulmonary tuberculosis	25 years old on 1-9-1889	Tulle 7-3-1912.

13	Sister Josephine-Marie (Anne JOURDAIN) Of Goincourt (France)	Pulmonary tuberculosis	36 years old on 28-08-1890	Beauvais 10-10-1908
14	Miss CHAGNON Amélie ,(Nun of Sacré Cœur on 25-9-1894) of Poitiers (France)	Tubercular osteo-arthritis of the knee and second metatarsal of the foot	17 years old on 21-8-1891	Tournai (Belgium) 8-9-1910
15	Miss TROUVÉ Clémentine, (Sister AGNES-MARIE) of Rouille (France)	Osteo periostitis of the right foot with fistulae.	14 years old on 21-8-1891	Paris 6-6-1908
16	Miss LEBRANCHU Marie, (Mrs WUJPLIER) of Paris (France)	Pulmonary tuberculosis (Koch's bacillae present in sputum).	35 years old on 20-8-1892	Paris 6-6-1908
17	Miss LEMARCHAND Marie, (Mrs AUTHIER) of Caen (France)	Pulmonary tuberculosis with ulcers of the face and legs	18 years old on 21-8-1892	Paris 6-6-1908
18	Miss LESAGE Elise, Of Bucquoy (France)	Tubercular osteo-arthritis of knee	18 years old on 21-08-1892	Arras 4-2-1908
19	Sister MARIE de la PRESENTATION, Sylvanie DELPORTE) Of Lille (France)	Chronic Tubercular gastro-enteritis.	46 years old on 29-8-1892	Cambrai 15-8-1908
20	Father CIRETTE, of Beaumontel (France)	Amyotrophic lateral sclerosis of spinal cord	46 years old on 31-8-1893	Evreux 11-2-1907
21	Miss HUPRELLEW Aurélie Of St. Martin-le-Nœud (France)	Acute pulmonary tuberculosis.	26 years old on 21-8-1895	Beauvais 1-5-1908
22	Miss BRACHMANN Esther, Of Paris (France)	Tubercular peritonitis	15 years old on 21-8-1896	Paris 6-6-1908
23	Miss TULASNE Jeanne, Of Tours (France)	Lumbar Pott's disease, with neuropathic club foot.	20 years old on 8-9-1897.	Tours 27-10-1907.
24	Miss MALOT Clémentine, Of Gaudechart (France)	Pulmonary tuberculosis with haemoptysis.	25 years old on 21-8-1898.	Beauvais 1-11-1908.
25	Mrs FRANCOIS Rose (Née LABREEUVOIES), of Paris (France)	Fistular lymphangitis of the right arm with enormous oedema.	36 years old on 28-8-1899.	Paris 6-6-1908

26	Rev. Fr. SALVATOR. Of Roouelle (France)	Tubercular peritonitis	38 years old on 25-6-1900.	Rennes 1-7-1908
27	Sister MAXILILIEN, Of Marseilles (France)	Hydatid cyst of the liver, phlebitis of the left lower limb.	43 years old on 20-5-1901	Marseilles 5-2-1908.
28	Miss SAVOYE Marie, Of Cateau-Cambresis (France).	Rheumatic mitral valvular heart disease	24 years old on 20-9-1901.	Cambrai 15-8-1908.
29	Mrs. BEZENAC Johanna, (née DUBOS) of St. Laurent-des-Bâtons (France)	Cachexia and lupus of the face probably tubercular.	28 years old on 8-8-1904.	Périgueux 2-7-1908.
30	Sister SAINT-HILAIRE, Of Peyreleau (France)	Abdominal tumour	39 years old on 20-8-1904	Rodez 10-5-1908
31	Sister SAINTE-BEATRIX, (Rosalie VILDIER), of Evreux (France)	Laryngo-bronchitis, probably tuberculous	42 years old on 31-8-1904	Evreux 25-3-1908
32	Miss NOBLET Marie-Therese, Of Avenay (France)	Dorso-lumbar spondylitis.	15 years old on 31-8-1905	Rheims 11-2-1908
33	Miss DOUVILLE de FRANSSU Céline, Of Tournai (Belgium)	Tubercular peritonitis	19 years old on 21-9-1905	Versailles 8-12-1909
34	Miss MOULIN Antonia, Of Vienne (France)	Fistulous osteomyelitis of right femur with arthritis of the knee.	30 years old on 10-8-1907	Grenoble 6-11-1910
35	Miss BOREL Marie, Of Mende (France)	Six faecal fistulae in the lumbar and abdominal region	27 years old on 21/22-8-1908	Mende 4-6-1911
36	Miss HAUDEBOURG Virginie, Of Lons-le-Saulnier (France)	Tubercular cystitis, nephritis.	22 years old on 17-5-1907	St. Claude 25-11-1912
37	Mrs. BIRÉ Marie (Née LUCAS) Of Ste-Gemme-la-Plaine. (France)	Blindness of cerebral origin, bilateral optic atrophy.	41 years old on 5-8-1908	Luçon 30-7-1910
38	Miss ALLPOE Aimée, Of Vern (France)	Multiple Tubercular abscesses with four fistulae on the anterior abdominal wall.	37 years old on 28-5-1909	Angers 5-8-1910
39	Miss ORION Juliette, Of St. Hilaire-de-Voust (France)	Pulmonary and laryngeal Tubercular, suppurating left mastoiditis.	24 years old on 22-7-1910	Luçon 18-10-1913

40	Mrs FABRE Marie, Of Montredon (France)	Chronic inflammatory bowel disease, uterine prolapse	32 years old on 26-9-1911	Cahors 8-9-1912
41	Miss BRESSOLLES Henriette, Of Nice (France)	Pott's disease, paraplegia.	28 years old on 3-7-1924	Nice 4-6-1957
42	Miss BROSSE Lydia, Of Saint-Raphael.(France)	Multiple Tubercular fistulae with wide undermining in the left buttock	41 years old on 11-10-1930	Coutances 5-8-1958.
43	Sister MARIE-MARGUERITE, (Françoise CAPITAINE) of Rennes (France)	Abscess of the left kidney with phlyctenular oedema and "cardiac crises"	64 years old on 22-1-1937	Rennes 20-5-1946
44	Miss JAMAIN Louise, (Mrs. MAÎTRE), Of Paris (France)	Pulmonary, intestinal and peritoneal tuberculosis.	22 years old on 1-4-1937	Paris 14-12-1951
45	Mr. PASCAL Francis, Of Beaucaire (France)	Blindness, paralysis of the lower limbs.	3 years 10 months old on 31-8-1938	Aix-en-Provence. 31-5-1949.
46	Miss CLAUZEL Gabrielle, Of Oran (Algeria)	Rheumatic spondylosis	49 years old on 15-8-1943	Oran (Algeria) 18-3-1948.
47	Miss FOURNIER Yvonne, Of Limoges (France)	Extending and progressive post-traumatic syndrome of left upper limb (Leriche's syndrome)	22 years old on 19-8-1945	Paris 14-11-1959
48	Mrs MARTIN Rose, (Née PERONA), Of Nice (France)	Cancer of the uterine cervix (epithelioma of the cylindrical glands)	46 years old on 3.7.1947	Nice 17-3-1958
49	Mrs. GESTAS Jeanne (née Pelin), Of Bègles (France)	Dyspeptic disorders with post-operative obstructive episodes.	50 years old on 22-8-1947.	Bordeaux 13-7-1952
50	Miss CANIN Marie-Therese, Of Marseilles (France)	Dorso-lumbar Pott's disease and Tubercular peritonitis with fistulae,	37 years old on 9-10-1947	Marseilles 6-6-1952.
51	Miss Carini Maddalena, Of San Remo (Italy)	Peritoneal, Pleuro-pulmonary and bony tuberculosis with coronary disease.	31 years old on 15-8-1948.	Milan (Italy) 2-6-1960
52	Miss FRÉTEL Leanne, Of Rennes (France)	Tubercular peritonitis.	34 years old on 8-10-1948	Rennes 20-11-1950
53	Miss ANGÈLE Théa, (Sister MARIE-MERCÉDES) of Tettnang (Germany)	Multiple sclerosis for six years.	29 years old on 20-5-1950	Tarbes-Lourdes 28-6-1961.

54	Mr. GANORA Evasio, Of Casale (Italy)	Hodgkin's disease	37 years old on 2-6-1950	Casale (Italy) 31-5-1955
55	Miss FULDA Eddeltraud, (Mrs. HAIDINGER), of Wien (Austria)	Addison's disease	34 years old on 12-8-1950	Wien (Austria) 18-5-1955.
56	Mr PELLEGRIN Paul, Of Toulon (France)	Post-operative fistula following a liver abscess.	52 years old on 3-10-1950	Fréjus-Toulon 8-12-1953.
57	Brother SCHWAGER Léo, Of Fribourg (Switzerland)	Multiple sclerosis for five years.	28 years old on 30-4-1952	Lausanne-Geneve- Friburg (Switzerland) 18-12-1960
58	Mrs. COUTEAULT Alice, (Née GOURDON), of Bouille-Loretz (France)	Multiple sclerosis for three years.	34 years old on 15-5-1952	Poitiers 16-7-1956
59	Miss BIGOT Marie, Of La Richardais (France)	Arachnoiditis of posterior fossa (blindness, deafness, hemiplegia).	31 years old on 8-10-1953 and 32 years old on 10-10-1954	Rennes 15-8-1956
60	Mrs NOUVEL Ginette, (née FABRE) of Carmaux (France)	Budd-Chiari disease (supra-hepatic venous thrombosis).	26 years old on 21-9-1954	Albi 31-5-1963
61	Miss ALOI Elisa, (Mrs VARGALLI) of Patti (Italy)	Tubercular osteo-arthritis with fistulae at multiple sites in the right lower limb	27 years old on 5-6-1958	Messina (Italy) 26-5-1965.
62	Miss TAMBURINI Juliette, Of Marseilles, (France)	Femoral osteoperiostitis with fistulae, epistaxis, for ten years.	22 years old on 17-7-1959	Marseilles 11-5-1965
63	Mr. MICHELI Vittorio, Of Scurelle (Italy)	Sarcoma of pelvis.	23 years old on 1-6-1963	Trento 25-6-1976
64	Mr. PERRIN Serge, Of Lion d'Angers (France)	Recurrent right hemiplegia, with ocular lesions, due to bilateral carotid artery disorders.	41 years old on 1-5-1970	Angers 17-6-1978
65	Miss CIROLLI Delizia, (Mrs Costa), of Paterno (Italy)	Ewing's Sarcoma of right knee.	12 years old on 24-12-1976	Catania (Italy) 28-6-1989.

66	Mr. BELY Jean-Pierre Of La Couronne (France)	Multiple sclerosis	51 years old on 09-10-1987	Angouleme 09-02-1999
67	Miss SANTANIELLO Anna Salerno (Italy)	Mitral valve stenosis or mitral valve regurgitation	41 years old on 19-08-1952	Salerno (Italy) 21-09-2005